

หนังสือที่ระลึก

ใบพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
ประจำปี ๒๕๖๓
ของสภาผู้แทนราษฎร

ณ วัดสุวรรณาราม ราชวรวิหาร
แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร
วันอังคารที่ ๒๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๓

หนังสือที่ระลึก
ในพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
ประจำปี ๒๕๖๓
ของสภาผู้แทนราษฎร

ณ วัดสุวรรณาราม ราชวรวิหาร
แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร
วันอังคารที่ ๒๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๓

เรื่อง หนังสือที่ระลึกในพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
ประจำปี ๒๕๖๓ ของสภาผู้แทนราษฎร
ณ วัดสุวรรณาราม ราชวรวิหาร

ปีที่พิมพ์ ตุลาคม ๒๕๖๓

จำนวนหน้า ๑๒๘ หน้า

พิมพ์ครั้งที่ ๑ จำนวนพิมพ์ ๑,๐๐๐ เล่ม

จัดทำโดย กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
๑๑๑๑ ถนนสามเสน แขวงถนนนครไชยศรี
เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐ ๒๒๔๒ ๕๙๐๐ ต่อ ๕๔๘๐-๒

ข้อมูล/พิสูจน์อักษร อรทัย แสงบุตร

พิมพ์ข้อมูล ตลธิ จุลนานนท์

ภาพ พระครูประภัสสรสุตกิจ ดร.

เจ้าคณะแขวงบ้านช่างหล่อ เขต ๒

เลขานุการรองเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม ราชวรวิหาร

นงลักษณ์ พงศาปาน

กลุ่มงานสื่อมวลชน สำนักประชาสัมพันธ์

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ออกแบบปก/ศิลปกรรม นิธิทัศน์ องค์กรวิชัย

พิมพ์ที่ สำนักการพิมพ์

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

คำนำ

กฐิน พระราชทาน คือ กฐินที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานผ้าพระกฐินหลวงแก่ผู้กราบบังคมทูลขอพระราชทาน เพื่อนำไปถวายยังวัดหลวงวัดใดวัดหนึ่งนอกเหนือจาก ๑๖ วัดสำคัญที่ได้กำหนดไว้แล้ว โดยกฐินมีกำหนดระยะเวลาถวายเพียง ๑ เดือน คือ ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ เนื่องจากในปัจจุบันวัดหลวงมีจำนวนมาก จึงเปิดโอกาสให้กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ตลอดจนคณะบุคคล องค์กร บริษัท ห้างร้านต่าง ๆ ที่เห็นสมควรรับพระราชทานผ้าพระกฐินไปถวายแทนพระองค์ และผู้ที่ได้รับพระราชทานผ้ากฐินจะเพิ่มไทยธรรมเป็นส่วนตัว โดยเสด็จพระราชกุศลตามกำลังศรัทธาด้วยก็ได้ ซึ่งผู้ที่มีความประสงค์จะขอรับพระราชทานผ้าพระกฐินไปถวาย ณ วัดหลวงแห่งใดแห่งหนึ่ง จะต้องจองกฐินไว้ล่วงหน้าก่อน ในการนำผ้ากฐินพระราชทานไปถวายวัดหลวงแห่งใดแห่งหนึ่ง ผู้ที่นำไปจะต้องกล่าวถวายต่อหน้าหมู่สงฆ์ ณ วัดนั้น ว่า “**ผ้ากฐินพระราชทานกับทั้งผ้าอาหิสงส์บริวารทั้งปวงนี้ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ กอปรด้วยพระราชศรัทธา โปรดเกล้าฯ ให้.....** (ชื่อหน่วยงาน องค์กร หรือบุคคลผู้ขอรับพระราชทาน) น้อมนำมาถวายแด่พระสงฆ์ ซึ่งจำพรรษากาลถ้วนไตรมาสในอาวาสวิหารนี้ ขอพระสงฆ์จงรับผ้ากฐินพระราชทานนี้ กระทำกฐินัตถการกิจ ตามพระบรมพุทธานุญาตนั้น เทอญ”

ปัจจุบันกระทรวง ทบวง กรม คณะบุคคลหรือบุคคลใดมีความประสงค์จะรับพระราชทานผ้าพระกฐินไปถวาย ณ วัดหลวงใดให้ไปติดต่อกับกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ตามระเบียบ ซึ่งเท่ากับเป็นการจองกฐิน

ไว้ก่อนนั่นเอง เมื่อจองกฐินเป็นที่เรียบร้อยและได้รับผ้าพระกฐิน พระราชทานจากกรมการศาสนาและเมื่อได้รับแล้วควรถวายหลังวันแรม ๖ ค่ำ เดือน ๑๑ หรือเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิน ทอดผ้าพระกฐินวันแรกแล้ว

การถวายผ้าพระกฐินพระราชทานนี้ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎรได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นประจำทุกปี สำหรับในปี พุทธศักราช ๒๕๖๓ นี้ สภาผู้แทนราษฎรได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ พระราชทานผ้าพระกฐินเพื่อนำไปถวายแต่พระสงฆ์ซึ่งจำพรรษา ณ วัดสุวรรณาราม ราชวรวิหาร พระอารามหลวงชั้นโท แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ในวันอังคารที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๓ ซึ่งการถวายผ้าพระกฐินพระราชทานครั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้จัดทำหนังสือที่ระลึกเพื่อมอบให้แก่ผู้มาร่วมบำเพ็ญกุศลศาสนกิจ ในครั้งนี้ โดยได้รวบรวมประวัติความเป็นมาของวัดสุวรรณาราม ราชวรวิหาร ตลอดจนสิ่งที่น่าสนใจต่าง ๆ ภายในวัด โดยเฉพาะภาพจิตรกรรมฝาผนัง ในพระอุโบสถวัดสุวรรณารามที่มีความงดงามวิจิตรบรรจง เป็นที่ขุ่มขมของบรรดา จิตรกรที่มีฝีมือชั้นยอดในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ อย่างครบครัน รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการ ตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

อันสืบเนื่องเกิดจากการถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน สำนักงาน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรขอน้อมเกล้าฯ ถวายแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี และพระบรมวงศานุวงศ์ ทุกพระองค์ ขอจงทรงพระเจริญยิ่งยืนนานและทรงเป็นมิ่งขวัญของพสกนิกร ชาวไทยสืบไป

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

กันยายน ๒๕๖๓

วัดสุพรรณาราม ราชวรวิหาร	๗
* ที่ตั้งและอาณาเขต	๗
* ประวัติความเป็นมา	๙
* สิ่งที่น่าสนใจภายในวัด	๑๔
๑. พระอุโบสถ	๑๔
๒. พระประธานในพระอุโบสถ	๑๗
๓. ภาพจิตรกรรมฝาผนัง	๒๑
๔. พระวิหาร	๓๒
๕. พระเจดีย์	๓๓
๖. หอพระไตรปิฎก	๓๔
๗. หอระฆัง	๓๔
๘. กุฏิสงฆ์ทรงไทยหมู่	๓๕
๙. ศาลาการเปรียญ	๓๕
๑๐. โรงเรียนพระปริยัติธรรม (พุทธิประสิทธิ์)	๓๕
๑๑. ศาลากาญจนภิเษก	๓๕
๑๒. กุฏิทรงไทย	๓๖
๑๓. โรงเรียนสุพรรณารามวิทยาคม	๓๖
* ลำดับเจ้าอาวาสและประวัตีย่อ	๓๘
* ประวัติพระเทพสุพรรณเมธี (สุชาติ กิตติปัญญา ป.ธ. ๘, รศ. ดร.)	๔๗
การดำเนินการตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ	
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	๕๑
* ทำความรู้จัก...มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	
พุทธศักราช ๒๕๖๐	๕๓

- ❁ กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการตามเจตนารมณ์มาตรา ๗๗
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ๕๙
- ๑. หลักการก่อนตรากฎหมาย ๕๙
- ๒. หลักการยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมาย ๖๑
- ๓. หลักการเมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้แล้ว ๖๒
- ❁ มาตรการทางกฎหมายและมาตรการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการ
จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตรากฎหมาย
ของประเทศไทย ๖๕
- ❁ กระบวนการดำเนินงานในการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์
ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายของสำนักงานเลขาธิการ
สภาผู้แทนราษฎร ๗๔
- ๑. ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ๗๕
- ๒. ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๘๐
- ๓. ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๘๘
- ❁ การดำเนินงานของคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์
ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอ
โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ๙๗
- ❁ บทสรุป ๑๑๓
- ❁ บรรณานุกรม ๑๑๙

วัดสุวรรณาราม

วัดสุวรรณาราม ราชวรวิหาร

ที่ตั้งและอาณาเขต

“วัดสุวรรณาราม ราชวรวิหาร” เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดราชวรวิหาร ตั้งอยู่ริมคลองบางกอกน้อยฝั่งตะวันตก เลขที่ ๓๓ ซอยจรัญสนิทวงศ์ ๓๒ แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ด้านหน้าวัดมีพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มีเนื้อที่ยาวประมาณ ๖ เส้น กว้างราว ๔ เส้น มีคลองและคูเป็นที่หมายเขต

๘

อาณาเขตของวัด

ทิศเหนือ

ติดกับคลองบางกอกน้อย

ทิศใต้

ติดกับโรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม

ทิศตะวันออก

ติดกับคูน้ำเขตบางกอกน้อย

ทิศตะวันตก

ติดกับถนนเข้าท่าทราย

ประวัติความเป็นมา

วัดสุวรรณาราม เป็นวัดโบราณเดิมชื่อ “วัดทอง” มีมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ไม่ปรากฏว่าผู้ใดสร้าง ครั้นสมัยกรุงธนบุรีมีเรื่องกล่าวว่คราวพม่ายกทัพมาตีเมืองพิษณุโลก พระเจ้าตากสินมหาราชจะยกกองทัพไปช่วย จึงโปรดให้ถามเฉลยศึกพม่าที่จับมาได้จากค่ายบางนางแก้วว่าจะสมัครใจไปช่วยรบกับพม่าด้วยหรือไม่ แต่เฉลยศึกพม่าตอบปฏิเสธในพระราชพงศาวดารกรุงธนบุรีได้กล่าวไว้ว่า

“สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว จึงดำรัสให้เกณฑ์กองทัพทั้งทางบกทางเรือ สรรพด้วยช้างม้าเครื่องสรรพาวุธพร้อมเสร็จ พลฉกรรจ์ลำเครื่องทั้งไทยจีนเป็นคนหมื่นสองพันสองร้อยเจ็ดสิบคน แล้วดำรัสให้ถามพม่าตัวนายซึ่งจำไว้ ณ คูกว่า บัดนี้กองทัพพม่ายกมาอีกจะให้ไปทำสงครามกับพม่าพวกของตัวจะได้หรือมิได้ประการใด ญะอะคุงห้วนและอุตมสิงหจจิว พม่านายทัพทั้งปวงให้การว่า แม้นทรงพระกรุณาโปรดจะให้ไปรบกับข้าศึกอื่น จะขออาสาไปกระทำสงครามกว่าจะสิ้นชีวิตซึ่งจะโปรดให้ไปสู้รบกับพม่าพวกเดียวกันนั้น เป็นเหลือสติปัญญาจะไปดูหน้าพวกกันกระไรได้ มีความละอายนักจนใจอยู่แล้วเอาคำให้การขึ้นกราบทูล จึงดำรัสว่า มันไม่ภักดีแก่เราโดยแท้ ยังนับถือเจ้านายมันอยู่และเรายกไปการสงคราม ผู้คนอยู่รักษาบ้านเมืองน้อยพวกมันมาก จะแหกคูกออก กระทำจลาจลแก่บ้านเมืองข้างหลังจะเอาไว้มิได้ จึงดำรัสให้เอาไปประหารชีวิตเสีย ณ วัดทอง คลองบางกอกน้อยทั้งสิ้น”

ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้ทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ แล้วโปรดให้รื้อทำใหม่หมดทั้งวัดและได้ทรงสร้างพระอุโบสถ พระวิหาร กำแพงแก้ว มีเก๋งข้างหน้า ๒ เก๋งพร้อมทั้งเสนาสนะขึ้นใหม่ ครั้นเสร็จแล้วจึงพระราชทานนามใหม่ว่า “วัดสุวรรณาราม” ในคราวนั้นสมเด็จพระราชวังบรมมหาสุรสิงหนาทได้ทรงสร้างเครื่องป่าช้าขึ้นคือ เมรุ และสร้าง หอสวด หอทั้งทาน

โรงโชน โรงหุ่น ระथा และพลับพลา รวมทั้งโรงครัวทุกอย่างถวายเป็นของหลวง สำหรับเป็นที่พระราชทานเพลิงศพเจ้านายชั้นเจ้าฟ้าและศพขุนนางผู้ใหญ่ (สันนิษฐานว่า คือที่ทำการเขตบางกอกน้อยในปัจจุบัน) ซึ่งตามประเพณี ต้องนำไปเผาปนกิจนอกกำแพงพระนครชั้นนอก เมรุหลวงนี้ใช้มาจนถึง ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ดังปรากฏในหมายรับสั่งครั้งรัชกาลที่ ๑ จ.ศ. ๑๑๖๔ (พ.ศ. ๒๓๔๕) ได้กล่าวถึงการพระราชทานเพลิงศพเจ้าฟ้าภิม ที่เมรุวัดสุวรรณาราม ณ วันอังคาร ขึ้นสิบเอ็ดค่ำ เดือนสาม ปีจอ จัตวาศก จ.ศ. ๑๑๖๔ เจ้าฟ้าภิมในหมายรับสั่งฉบับนี้สันนิษฐานว่าเป็น องค์เดียวกับเจ้าฟ้าพินทวดี พระราชธิดาในพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย

ครั้นถึงปีพุทธศักราช ๒๓๓๐ ได้ทรงมีพระราชศรัทธาเสด็จ พระราชดำเนินมาทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน ในวันพฤหัสบดี เดือน ๑๑ แรม ๖ ค่ำ ปีมะแม นพศก ศักราช ๑๑๔๙ ดังมีปรากฏ ในจดหมายเหตุ จ.ศ. ๑๑๔๙ และอีกคราวหนึ่งในปีพุทธศักราช ๒๓๔๔ ดังปรากฏความในหมายรับสั่ง รัชกาลที่ ๑ เรื่อง เสด็จพระราชทาน พระกฐิน ณ วัดต่าง ๆ จ.ศ. ๑๑๖๓

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๓ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปฏิสังขรณ์เพิ่มเติม ได้ขยายเขตของวัดให้กว้างขวางออกไปกว่าของเดิม แล้วโปรดให้สร้างกุฎีตึกขึ้นหมู่หนึ่งมี ๖ หลัง มีหอฉันอยู่กลาง มีหอเล็ก ติดกับกำแพง ๒ หอ พร้อมทั้งทรงสร้างหอรบซัง หอพระไตรปิฎก กุฎี ฝากระดาน และศาลาการเปรียญเพิ่มเติมขึ้นอีก รวมทั้งโปรดให้มีการเขียน ภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถด้วย นับว่ายุคนี้พระอารามเจริญ รุ่งเรืองยิ่งขึ้น ครั้นถึงปีเถาะ ตรีศก จุลศักราช ๑๑๙๓ หรือปี พ.ศ. ๒๓๗๔ ได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดงานฉลองวัดสุวรรณาราม พร้อมทั้งวัดต่าง ๆ อีก ๘ วัด มีวัดราชโอรสาราม วัดสระเกศ วัดราชสิทธิาราม วัดอรุณราชวราราม วัดกนิษนาถ วัดโมลีโลก วัดระฆังโฆสิตาราม วัดพระยาทำ และ

วัดสุพรรณาราม วัดทั้ง ๘ มีการบูรณะปฏิสังขรณ์สำเร็จบ้างไม่สำเร็จบ้าง ทรงพระกรุณาโปรดให้มีการฉลองพร้อมกัน การฉลองครั้งนี้มีปรากฏอยู่ใน หมายรับสั่ง รัชกาลที่ ๓ จ.ศ. ๑๑๙๓ (พ.ศ. ๒๓๗๔) และได้พระราชทาน นามใหม่ว่า “วัดสุพรรณาราม” ซึ่งต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้เรียกนามวัดให้ถูกต้องว่า “สุพรรณาราม”

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงวัดสุพรรณาราม ในสมัยรัชกาลที่ ๓ นั้น มีปรากฏตามลำดับ ดังนี้

ปี พ.ศ. ๒๓๖๗ ทรงพระกรุณาโปรดให้มินต์พระสงฆ์ทั่วพระราช อาณาจักรเข้ามารับพระราชทานเทียนพรรษา ปรากฏนาม วัดสุพรรณาราม ในบัญชีดังกล่าว ตามจดหมายเหตุ จ.ศ. ๑๑๘๖-๑๑๙๐

ปี พ.ศ. ๒๓๖๘ ได้เสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐิน ตามพระอารามหลวงทั่วกรุง ปรากฏบัญชีรายนามพระสงฆ์ วัดสุพรรณารามพร้อมทั้งผู้ครองกฐินและพระราชาคณะ สุภานุกรมเปรียญ และบัญชีพระสงฆ์รับผ้าป่า ตามจดหมายเหตุ จ.ศ. ๑๑๘๗

ปี พ.ศ. ๒๓๘๖ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเลื่อนสมณศักดิ์พระสงฆ์ทั่วพระราชอาณาจักร โปรดให้ทำบัญชีพระราชาคณะขึ้น มีรายนามพระสงฆ์วัดสุพรรณาราม ตามจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓ ร.ศ. ๑๒๐๕

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๓๙๐ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชศรัทธาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างกุฏิสงฆ์พร้อมทั้งเตียง ครั้นสำเร็จแล้วได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงถวายด้วยพระองค์เอง โดยมีหมายรับสั่ง รัชกาลที่ ๓ จ.ศ. ๑๒๐๙

ในสมัยรัชกาลที่ ๔ ไม่ปรากฏว่าทรงปฏิสังขรณ์สิ่งใดบ้าง เหตุว่าได้ปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่ในรัชกาลที่ ๓ สถาปัตยกรรมคงดีอยู่ กล่าวถึง เพียงว่าพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนิน มาถวายผ้าพระกฐินหลายครั้งและทรงบำเพ็ญพระราชกุศลหลายครา

จวบจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ มีการพระเมรุเจ้านายในรัชกาลนี้เป็นครั้งสุดท้าย คือพระองค์เจ้าวรภักดิ์ และพระองค์เจ้าวิไลทรงกัลยา ในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินทางชลมารค มาพระราชทานเพลิง มีจดหมายเหตุพระราชกิจรายวันบันทึกไว้

ทั้งนี้ นับตั้งแต่การบูรณะปฏิสังขรณ์ใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ ๓ แล้วก็ยังไม่ปรากฏว่ามีการปฏิสังขรณ์ใหญ่อีกเลย จนกระทั่งถึงรัชกาลที่ ๕ สมัยพระครูเทพสิทธิเทพาธิบดีเป็นเจ้าอาวาสได้จัดการปฏิสังขรณ์บริเวณพระอุโบสถและสิ่งอื่น ๆ ในปี พ.ศ. ๒๔๕๑ จากนั้นก็ได้มีการซ่อมแซมปฏิสังขรณ์บ้างแต่ไม่มากนัก

ในสมัยรัชกาลที่ ๖ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทางชลมารค ณ วัดสุวรรณาราม เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๘ ในการนี้ ได้ทรงทอดพระเนตรการปฏิสังขรณ์วัดด้วย ปรากฏตามจดหมายเหตุพระราชกิจรายวันในรัชกาลที่ ๖

ในสมัยรัชกาลที่ ๗ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทางชลมารค ณ วัดสุวรรณาราม เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ ปรากฏตามจดหมายเหตุพระราชกิจรายวันในรัชกาลที่ ๗

ในสมัยรัชกาลที่ ๘ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล อุดยเดช บรมนาถบพิตร ได้เสด็จพระราชดำเนินมาบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดสุวรรณาราม เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ ดังมีประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยในครั้งนั้นสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่ พระพุทธิญาณมุนีรับเสด็จ

ครั้นเมื่อพระครูเทพสิทธิเทพาธิบดี (ผัน) ได้ถึงแก่มรณภาพ เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๑ จากนั้นพระพุทธิญาณมุนี (พุดม) ภายหลังเป็นสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ได้ย้ายมาจากวัดสุทัศน์ศรัทธาราม มาเป็นเจ้าอาวาสครองวัดสุวรรณาราม เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ ท่านได้ริเริ่มการบูรณะปฏิสังขรณ์เป็นการใหญ่ โดยเริ่มซ่อมแซมพระอุโบสถก่อน แล้วซ่อมแซมพระวิหาร หมู่กุฏิสงฆ์ ศาลาการเปรียญ และพระเจดีย์องค์ใหญ่ พร้อมทั้งยังได้สร้างเมรุ โรงเรียนพระปริยัติธรรม ศาลากาญจนภิเษก เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถที่ผ่านกาลเวลามาราว ๑๗๐ ปี และชำรุดทรุดโทรมลงเป็นลำดับนั้น กลับยังไม่เคยได้รับการบูรณะใด ๆ ทั้งสิ้น ดังนั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นต้นมา สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์จึงได้เริ่มให้การสนับสนุนงบประมาณในการบูรณะปฏิสังขรณ์พระอารามแห่งนี้ เริ่มจากพระอุโบสถ การอนุรักษ์ภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ พระวิหาร การก่อสร้างหมู่กุฏิทรงไทยทดแทนของเดิมที่ถูกไฟไหม้ รวมทั้งการบูรณะปฏิสังขรณ์หมู่กุฏิคณะ ๑ ซึ่งเป็นกุฏิที่จำพรรษาของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ เพื่อให้วัดสุวรรณารามได้คืนสู่ความเป็นพระอารามหลวงที่สง่างามอีกวาระหนึ่ง

สุนทรภู่ กวีเอกได้เคยเขียนถึงวัดสุวรรณารามไว้ในนิราศพระปฐม เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๘๕ รำพึงถึงบุคคลอันเป็นที่รักที่จากไปคือ ฉิมและน่ม น้องสาวต่างบิดา ซึ่งเป็นแม่นมของพระธิดาในกรมพระราชวังหลัง ศพของแม่นมทั้งสองโปรดให้นำมาปลงที่วัดสุวรรณารามนี้

“ถึงวัดทองหมองเศร้าให้เหงาเจียบ

เย็นเยะเยียบหย่อมหญ้าป่าช้าผี

สงสารฉิมนิมน้องสองนารี

มาปลงที่เมรุทองทั้งสองคน”

๑๔

สิ่งที่น่าสนใจภายในวัด

๑. พระอุโบสถ

พระอุโบสถเป็นสถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ ๑ สร้างแบบฐานโค้งปากสำเภา เป็นศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลายผสมผสานระเบียบแบบแผนที่เป็นพระราชนิยมในสมัยรัชกาลที่ ๑ โดยโครงสร้างพระอุโบสถคล้ายวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ต่างกันตรงที่อุโบสถวัดสุวรรณารามไม่มีเฉลียงรอบพระอุโบสถ ฐานเป็นลวดบัวฐานปัทม์ทรงอ่อนโค้งปากสำเภา มีมุขบนชานชาลาทั้งด้านหน้าและด้านหลัง หลังคามุงด้วยกระเบื้องสี ประดับด้วยช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ ติดกระจงกลีประกอบด้วยเสาสี่เหลี่ยมย่อมุมสิบสองรับชายคามุข มีประตูด้านหน้า ๓ บาน ที่หน้าประตูโบสถ์มีรูปสลักหิน ศิลปะจีน ประตูด้านหลัง ๒ บาน

หน้าบันประดับงานไม้ จำหลักรูปพระนารายณ์ทรงสุบรรณประทับ อยู่ในซุ้มลงรักปิดทองปิดกระจกสีแบบเดียวกันกับพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดารามและวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม กรุงเทพฯ ล้อมรอบด้วยลายกนกเปลว มีลายเทพนมแทรกอยู่ในกนกเปลว ลักษณะตัวพระอุโบสถมีขนาดกลาง จึงไม่มีพาไลทั้งสองข้างเหมือนพาไลที่พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามหรือวัดชี้เหล็ก (วัดสุวรรณคีรี) กรุงเทพฯ ส่วนมุขด้านหลังของพระอุโบสถ มีเก๋งจีนศิลาสลัก เข้าใจว่าจะนำมาในสมัยรัชกาลที่ ๓ เสมารอบพระอุโบสถเป็นเสมาในสมัยรัชกาลที่ ๑

ตั้งอยู่ภายในซุ้ม ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ได้ทำการบูรณะปฏิสังขรณ์ หลังคาพระอุโบสถ เปลี่ยนข้อฟ้า ไบระกา และหางหงส์บางตัว เป็นอะลูมิเนียมแข็งและเปลี่ยนกระเบื้องหลังคา แล้วเสร็จ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อครั้งดำรงพระอิสริยยศสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เป็นองค์ประธานยกข้อฟ้า เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๔ และได้ทำการเททองหล่อพระพุทธรูปลงจ่าลงอีกด้วย

๒. พระประธานในพระอุโบสถ

ภายในพระอุโบสถเป็นที่ประดิษฐาน “หลวงพ่อบุชชา” พระประธานในพระอุโบสถ เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย สูงถึงพระรัศมี ๘ ศอก ๑ คืบ ๘ นิ้ว หน้าตักกว้าง ๖ ศอก ๑ คืบ ซึ่งชาวบ้านให้ความเคารพศรัทธากันมาก การสร้างหลวงพ่อบุชชามีปรากฏเรื่องเกี่ยวกับการสร้างเป็น ๒ นัย คือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงสันนิษฐานไว้ในหนังสือตำนานพระพุทธรูปสำคัญว่า “พระพุทธรูปองค์นี้ ไม่ปรากฏเรื่องราว แต่พิจารณาลักษณะพระพุทธรูป เห็นว่าเป็นฝีมือเดียวกับช่างที่หล่อพระศรีศากยมุนี (วัดสุทัศน์) จึงสันนิษฐานว่า จะเชิญมาแต่กรุงสุโขทัย ในสมัยรัชกาลที่ ๑” ส่วนหนังสือประวัติวัดสุวรรณาราม กล่าวว่า พระศาสดาองค์นี้ไม่ปรากฏนามผู้สร้าง และสร้างในสมัยใด สันนิษฐานว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชคงจะทรงหล่อขึ้น เพื่อเป็นพระประธานในพระอุโบสถ เมื่อคราวทรงปฏิสังขรณ์วัดสุวรรณารามขึ้นใหม่ โดยพระพุทธรูปองค์นี้ ไม่ปรากฏนามเฉพาะ มีเพียงชื่อที่ชาวบ้านเรียกกันทั่วไปว่า “พระศาสดา”

๑๘

ทั้งนี้ มีความเชื่อและความศรัทธาในพระศาสดาว่า มีความศักดิ์สิทธิ์ และดลบันดาลให้สมประสงค์ได้ในหลายเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องการเกณฑ์ทหาร ผู้คนจึงนิยมมาแก้บนด้วยการวิ่งม้า แต่ไม่ได้ใช้ม้าจริง ๆ เพียงแค่ใช้คนวิ่งและมีผ้าขาวม้าเป็นสัญลักษณ์แทนม้าเท่านั้น โดยจะนำผ้าขาวม้ามาผูกเอวและวิ่งวนขวารอบพระอุโบสถ ๓ รอบ พร้อมกับส่งเสียงเหมือนม้าร้องไปด้วย จึงเรียกว่า “วิ่งม้า” ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากมีเรื่องเล่าว่าในอดีตมีผู้พบเห็นม้าสีขาวตัวหนึ่งวิ่งวนรอบพระอุโบสถ จึงเชื่อกันว่าพระศาสดาคงโปรดม้า ชาวบ้านนุมีความเชื่อมาตั้งแต่ครั้งสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ว่า การมาบนหลวงพ่อบุชชาแล้วได้ดั่งที่บนบานไว้ก็ต้องมาแก้บน ซึ่งในอดีตนั้นจะมีการแก้บนอยู่ ๓ อย่าง คือ บนเชกหัวตัวเอง บนตุ๊กตาล้มลุก และบนวิ่งม้า ซึ่งการบนและแก้บนสองวิธีแรกนั้นส่วนมากจะขอให้ช่วยในเรื่องที่เดือดเนื้อร้อนใจหรือขอบนไม่ให้ฝนตก ปัจจุบันนี้ไม่เป็นที่นิยมแล้ว เพราะเป็นการแก้บนที่ยาก เหนื่อยและลำบาก

วิ่งม้าแก้บน เป็นคติความเชื่อที่สืบทอดกันมาของชาวบ้านนุชุมชนในบริเวณวัดสุวรรณาราม อันเกิดจากความเคารพศรัทธาที่มีต่อหลวงพ่อบุชชา ซึ่งประเพณีการแก้บนเช่นนี้ยังมีสืบทอดมาจนปัจจุบัน

ในอดีตการแก้บนวังด้วยม้าก้านกล้วย แต่ปัจจุบันเปลี่ยนมาใช้ผ้าขาวม้า แทน การบนวังม้าที่วัดแห่งนี้ ส่วนใหญ่เป็นการบนบานเพื่อไม่ให้ ถูกเกณฑ์ทหาร ตลอดจนบนให้ประสบความสำเร็จในด้านอื่น ๆ โดยมี ข้อห้ามมิให้พูดคำว่า “ขอ” เป็นอันขาด การแก้บนจะทำที่โบสถ์แรก ทางด้านหน้าของพระอุโบสถ เพราะตั้งอยู่ในตำแหน่งที่ตรงกับหลวงพ่อดิศาดดาพอดิ โดยต้องจุดธูปไหว้บอกก่อนที่จะวัง นั่งคุกเข่า ตั้งนโม ๓ จบ ก่อนที่จะทำการวังม้าแก้บนจะต้องนำผ้าขาวม้ามาวางหน้าโบสถ์ และต้องขมวดปมให้เรียบร้อย ผ้าขาวม้าผืนเล็ก-ใหญ่ ตามขนาดตัว ในการวังม้าแก้บน จะต้องวัง ๓ รอบขึ้นไปหรือตามจำนวนที่ได้บนไว้ โดยวังวนขวาของโบสถ์ และต้องร้องเสียงม้าไปพร้อมกันด้วย เมื่อวังเสร็จ นำผ้าขาวม้ามาวางกับพื้นตรงหน้าโบสถ์โบแรก แล้วกราบลาเป็นอันเสร็จพิธี ปัจจุบันวัดสุวรรณารามมีการบริการให้เยาวชนในชุมชนวังม้าแก้บนแทน ผู้บนบานด้วย

๓. ภาพจิตรกรรมฝาผนัง

ภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถวัดสุพรรณารามราชวรวิหารนี้ นับเป็นเพชรน้ำงามของจิตรกรรมไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ที่ถือว่าโดดเด่นและสมบูรณ์ที่สุด ภายในพระอุโบสถมีภาพเขียนที่เป็นฝีมือของจิตรกรเอกสมัยรัชกาลที่ ๓ ได้แก่ หลวงวิจิตรเจษฎา (ครูทองอยู่) และหลวงเสนีย์บริรักษ์ (ครูคงแป๊ะ) รวมทั้งครูช่างคนอื่น ๆ ที่มีฝีมือในสมัยนั้น ซึ่งสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ได้ทรงกล่าวถึง

ครูช่างเขียน คือ ครูทองอยู่และครูคงแป๊ะไว้ในหนังสือกราบทูลสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๘ ว่า “ครูทองอยู่เขียนเนมิราช ส่วนครูคงแป๊ะเขียนมโหสถ ฝีมือเป็นเอกทัดเทียมกันในสมัยรัชกาลที่ ๓” กล่าวกันว่า ขณะที่ทั้งคู่เขียนภาพประชันกันนั้นได้ใช้ฆ้องกันระหว่างหยุดยอจิตกรเอกทั้งสองท่าน ไม่ให้มองเห็นผลงานซึ่งกันและกัน มีการใช้ผ้าคลุมและเปิดออกเผยให้เห็นเมื่องาน

เสร็จแล้ว ซึ่งภาพที่จิตรกรเอกทั้งสองท่านได้เขียนไว้ที่ฝาผนัง พระอุโบสถวัดสุวรณารามนี้ เขียนอยู่บนฝาผนังทิศตะวันตกและเขียนข้างเดียวกันด้วย โดยครูทองอยู่เขียนเรื่องเนมิราช ตอนพระเจ้าเนมิราชชมนรก ส่วนอาจารย์คงแป๊ะเขียนเรื่องพระมหोสถ

สำหรับเทคนิคการเขียนภาพเป็นไปตามความนิยมในสมัยรัชกาลที่ ๓ การวางภาพเป็นไปตามแบบแผนของภาพเขียนสมัย

รัตนโกสินทร์ ใช้สีเป็นสื่อความหมาย เพื่อกำหนดบุคลิกลักษณะและความสำคัญของตัวละคร และสถาปัตยกรรมในภาพ ใช้เส้นดินเทาในการแบ่งแยกภาพและจัดองค์ประกอบภาพ และเขียนภาพทวารบาลไว้ตามประตูและหน้าต่างทุกบาน เขียนพื้นด้วยสีหนัก ทึบ เขียนรูปตัวคนทับไปบนสีพื้นแล้วจึงระบายสีหรือปิดทองให้ภาพตัวคนลอยเด่นขึ้นมา ภาพภูเขา พื้นดิน สายน้ำ ใช้สีสดใสและใกล้เคียงธรรมชาติ เป็นงานจิตรกรรมที่ยังคงสภาพสมบูรณ์

หากพิจารณาภาพจิตรกรรมของทั้งสองท่าน เมื่อเทียบฝีมือกัน อย่างละเอียดแล้ว จะเห็นว่ามิเอกลักษณะต่างกันไป กล่าวคือ ครูทองอยู่จะเขียนแบบไทยแท้ มีการตัดเส้น การจัดวางภาพเป็นระเบียบเรียบร้อยมาก ฝีมือนั้นยอดเยี่ยม เมื่อเห็นราชรถทรงของพระเจ้าเนมิราชแล้ว ก็ต้องนับว่าวิเศษมาก การจัดภาพได้พอดีไม่ขาดไม่เกิน กล่าวได้ว่าภาพเนมิราชของครูทองอยู่ ความงามเกิดจากการจัดองค์ประกอบของภาพที่โดดเด่นแปลกตา ต่างกับภาพในยุคสมัยเดียวกัน เน้นความสมดุล

เท่าเทียมกันระหว่างชายและขวา รายละเอียดต่าง ๆ เขียนอย่างถี่ถ้วน วิจิตรบรรจง มีระเบียบ ดูโล่งสะอาดตา มีการแบ่งภาพออกเป็น ๓ ส่วน คือ ล่าง กลาง บน บริเวณกึ่งกลาง ซึ่งจับความตอนพระเจ้าเนมิราชกำลัง แสดงธรรมต่อเหล่าเทวดา คือ ส่วนที่สำคัญที่สุด ส่วนตอนล่างเป็นช่วงที่เด่นรองลงมา วาดเรื่องราวช่วงที่เสด็จเยือนนรก ซึ่งส่วนนี้ชำรุดเสียหาย จนจับเค้าค่อนข้างลำบาก กระนั้นส่วนที่เหลือก็เห็นชัดว่าวาดราชรถ ได้ประณีตอลังการมาก รวมทั้งม้าคู่เทียมรถ ซึ่งท่านครู น. ณ ปากน้ำ เขียนยกย่องชมเชยไว้ว่ายอดเยี่ยมเหลือเกิน ตอนบน เป็นภาพที่เหล่าเทวดา นางฟ้า เหาะมาเฝ้าพระเจ้าเนมิราช มีการใช้ “ลายย่อ” (ลายที่เขียนเป็นอย่างแถบผ้าสะบัดกลับไปมา ใช้เขียนเพื่อแบ่งภาพเป็นตอน ๆ ในงาน จิตรกรรมฝาผนังหรือจิตรกรรมภาพพระบฏ) ซึ่งลายย่อนั้นเป็นวิธีการเขียนแบบหนึ่ง หยิบยืมมาจากภาพแบบจีน ทำหน้าที่เทียบเคียงได้กับ แถบเส้น “สินเทา” หรือ “เส้นแผลง” ซึ่งมีลักษณะเป็นแถบหยักฟันปลา

ใช้สำหรับแบ่งฉากตอนในเรื่องเดียวให้แยกกันเป็นสัดส่วน แต่ไม่ตัดขาดจากกันโดยสิ้นเชิง ถือได้ว่าภาพเนมิราชของครุทองอยู่ใช้ลายฮ่อได้อย่างสวยงามที่สุดภาพหนึ่งในบรรดาภาพจิตรกรรมไทยทั้งหมด อีกทั้งมีการใช้สีได้อย่างกลมกลืน ตอนล่างสุดใช้สีดินแดงเป็นพื้น ในขณะที่ตอนบนเป็นสีแดงชาด ส่วนตรงกลางภาพบริเวณปราสาทเน้นสีแดงชาด

ตัดด้วยพื้นหลังเป็นสีขาบ (สีน้ำเงิน) ข้างซ้ายขวาวาดต้นไม้แบบปิดทองใช้ทองคำเปลวเป็นแผ่น ๆ ปิดลงไปบนรูป แล้วเขียนเส้นตัด ซึ่งสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงยกย่องชมเชยเอาไว้มากว่าเขียนลายกนกได้ล้ำเลิศ ทั้งละเอียดและประณีต

อีกจุดหนึ่งที่ทำให้ภาพเนมิราชชาดกของครุทองอยู่เหนือชั้นกว่าจิตรกรรมไทยภาพอื่น ๆ คือ ฝีมือการเขียนใบหน้าเหล่าเทวดาและนางฟ้าที่มีความสวยงาม มีชีวิตชีวา โดยเฉพาะท่วงท่ามือไม้และนิ้วมือ

๒๖

ที่อ่อนช้อย หวาน สวยงามมาก ขณะที่ภาพที่พระเจ้าเนมิราชแสดงธรรม
ก่อนข้างจะครองขั้วบรมจักรพรรดิ บรรยายกาศจิ่งออกมาทางโอ้อ่า สง่างาม
และสงบนิ่ง ครูทองอยู่ได้เพิ่มความมีชีวิตชีวา ไม่ให้ภาพแห้งแล้ง
ขาดอารมณ์ด้วยการวาดเทวดานางฟ้า ๔ คู่ หยอกล้อกันอยู่บริเวณ
ต้นไม้ดอกกำแพงแก้ว

ส่วนภาพเขียนทศชาติตอนมโหสถชาดกของครูคงแป๊ะนั้น
จะเน้นรายละเอียดของผู้คน ทั้งคนไทย จีน จาม และฝรั่ง มีการใช้สี
สดใสน่าภาพ ครูคงแป๊ะได้ดัดแปลงเทคนิคแบบจีนมาใช้ โดยเฉพาะการใช้
พู่กันปลายเรียวแหลมที่เรียกว่า “หนวดหนู” ตัดเส้น การใช้สีอ่อนแก่
รวมทั้งการเขียนแรเงาบาง ๆ ทำให้ภาพแสดงการเคลื่อนไหว และ

มีสีที่สดใส ถ้าจะว่ากันในด้านฝีมือแล้ว ท่านทั้งสองเขียนได้ละเอียด ประณีตมาก สมกับเป็นครูช่างที่คนเขายกย่องนับถือ เมื่อได้เห็นฝีมือ ก็ไม่แปลกใจเลยที่ว่า เหตุใดพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระราชทานอภัยโทษให้ในขณะที่ลูกขุนพิพากษาจำคุกตลอดชีวิต เพราะกระทำความผิดในการฆ่าคน ทรงตรัสว่า “ช่างฝีมือยอดเยี่ยม อย่างคงแป๊ะนี้หายาก กรณีที่กระทำความผิดคงจะไม่มีเจตนา คงจะลืมหิวไป ชั่วขณะเสียมากกว่า”

จะเห็นได้ว่า ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถนี้เป็นภาพพุทธประวัติตอนสำคัญ ๆ และภาพทศชาติ ซึ่งผนังด้านหน้า พระประธานระหว่างช่องประตูเขียนภาพพุทธประวัติตอนเสด็จออก มหาภิเนษกรรมณี และตอนประสูติ เหนือกรอบประตูขึ้นไปเขียนภาพ มารผจญ ด้านขวามือเป็นกองทัพของพญามารที่เรียกร้องให้พระพุทธรองค์ ลงจากบัลลังก์ แต่พระพุทธรเจ้าปฏิเศธ กล่าวว่พระองค์ท่านนั่งมา ตั้งแต่สองไขแล้ว และทรงใช้พระหัตถ์แตะพื้นให้พระแม่ธรณีเป็นพยาน ตรงกลางของภาพจึงเป็นภาพพระแม่ธรณีบีบมวยผมเป็นพยาน และ ด้านซ้ายมือเป็นภาพที่กองทัพพญามารถูกน้ำท่วม พลพรรคพญามาร

ล้มตายแตกพ่ายไป จะเห็นว่าภาพเพียงภาพเดียวแต่สามารถเล่าเรื่อง อย่างต่อเนื่องได้ทั้งหมด เป็นที่น่าสังเกตว่าในสมัยรัตนโกสินทร์ มีชาวต่างชาติเข้ามาในกรุงเทพฯ มากมายหลายเชื้อชาติ จิตรกรจึงวาดภาพ ผู้คนชาติอื่นให้เป็นสมุนของพญามาร

ส่วนฝาผนังด้านซ้ายพระประธานระหว่างช่องหน้าต่างเขียนภาพทศชาติ เรียงตามลำดับคือ เตมียชาดก มหาชนกชาดก สุวรรณสามชาดก เนมิราชชาดก มโหสถชาดก ภูริทัตชาดก จันทกุมารชาดก นารทชาดก และวิรุทธชาดก ด้านข้างเหนือกรอบหน้าต่างขึ้นไปเขียนภาพเทพชุมนุม เทพทุกองค์นั่งพนมมือหันหน้าไปยังพระประธาน โดยมีตาลปัตร

คันระหว่งเทพแต่ละองค์ ส่วนผนังด้านขวาพระประธานระหว่งช่อง
หน้าต่างเขียนเรื่องมหาเวสสันดรชาดกต่อไปจนครบ ๑๓ กัณฑ์
เหนือช่องหน้าต่างเขียนภาพเทพชุมนุมเช่นเดียวกับผนังด้านซ้าย นอกจากนี้
ผนังพระอุโบสถเหนือบานประตู หน้าต่างทุกบานมีภาพเขียนสี เข้าใจว่า
เป็นศิลปกรรมที่เริ่มแพร่เข้ามาในสมัยรัชกาลที่ ๔ บานประตูและหน้าต่าง
เขียนลายรดน้ำทรงข้าวบิณฑ์ ซึ่งภาพวาดนายทวารบาลบนบานประตู

แต่ละบานนั้นมีความน่าสนใจ นายทวารบาลแต่ละองค์จะสวมใส่เสื้อผ้า
ที่แตกต่างกันไม่ซ้ำกัน โดยเฉพาะภาพวาดนายทวารบาลบนบานประตูทางเข้า
นับได้ว่ามีความสวยงามเป็นอย่างยิ่ง

ผนังด้านหลังพระประธานระหว่างช่องประตูเขียนเรื่อง มหาเวสสันดรชาดก เหนือกรอบประตูขึ้นไปเขียนภาพพุทธประวัติตอนเปิดโลก พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์หลังโปรดพุทธมารดา ทรงเปิดโลกสวรรค์ มนุษย์ และนรก ด้านล่างของภาพ จิตรกรได้วาดภาพ แสดงถึงวิถีชีวิต บ้านเรือน ความเป็นมาในประวัติศาสตร์ เช่น ภาพ ของสตรีชาววัง มีภาพนางสนมกำนัล นอกจากนี้ยังมีภาพชีวิตชาวบ้านนอกวัง เช่น ภาพหญิงที่ออกไปช่วยสามีหาปลา

จิตรกรที่เขียนภาพในพระอุโบสถ นอกจากครูทองอยู่และครูคงแป๊ะ แล้ว สันนิษฐานว่ามีจิตรกรฝีมือดีในสมัยนั้นอีกหลายท่านร่วมเขียน เช่น “นายมี” หรือ “ต้ามี่บ้านบุ” รวมทั้งภาพจิตรกรรมฝาผนังอันงดงาม ที่แสดงถึงฝีมือช่างชั้นครูอีกหลายภาพ ซึ่งไม่ปรากฏหลักฐานว่าเป็นผู้ใด เช่น ภาพเรื่องมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์ทศกันท์ ที่อยู่ด้านหลัง พระประธาน ภาพกระบวนทัพไปเชิญเสด็จพระเวสสันดรในกัณฑ์มหาพร ภาพพุทธประวัติตอนเสด็จออกมหาภิเนษกรรมณที่ผนังด้านหน้า เป็นต้น นับได้ว่าภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดสุวรรณารามนี้ เป็นที่ ชูมมุมขของบรรดาจิตรกรที่มีฝีมือชั้นยอดในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ อย่างครบครันทีเดียว ควรค่าอย่างยิ่ง แก่การเดินทางมาเยี่ยมชมให้ได้สักครั้งหนึ่งในชีวิต เพื่อร่วมชื่นชม และภาคภูมิใจกับความงดงามอันเลื่องลือของงานศิลป์แผ่นดินในยุคต้น รัตนโกสินทร์

๔. พระวิหาร

พระวิหารสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๔ เป็นวิหารหลังใหญ่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของพระอุโบสถ มีมุขขวางทั้งด้านหน้าและด้านหลัง มีซุ้มฟ้าโบระกาปิดกระจกสีเช่นเดียวกับวิหารเดิมน้ำบันพระอุโบสถ วัดชัยพฤกษ์มาลา กรุงเทพฯ อันเป็นแบบแผนสมัยรัชกาลที่ ๔ หน้าบันจำหลักลายรูปเทพนม พระประธานในพระวิหารนั้น เป็นพระพุทธรูปศิลา ก่อปูนหุ้มปิดทองนั่งสมาธิ สูงตลอดพระรัศมี ๔ ศอก ๑ คืบ ๙ นิ้ว หน้าตักกว้าง ๓ ศอก ๙ นิ้ว พระพุทธรูปองค์นี้เห็นจะประดิษฐานอยู่ในวัดนี้มาก่อนสถาปนา หรือใครเชิญมาจากไหนสืบไม่ได้รับความ

๕. พระเจดีย์

มี ๓ องค์ เป็นเจดีย์สี่เหลี่ยมย่อมุม ก่ออิฐถือปูน ด้านหน้าพระวิหารเป็นเจดีย์ ๘ เหลี่ยม กว้าง ๔ วา ๓ ศอก ๑ คืบ สูง ๑๑ วา และด้านหลังพระวิหาร สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นศิลปกรรมช่วงสมัยรัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๓ ส่วนเจดีย์ ๒ องค์ด้านหลังพระอุโบสถเป็นเจดีย์ย่อมุมสิบหก ก่อด้วยอิฐถือปูน รอบเขตพุทธาวาสมีกำแพงแก้วล้อมรอบ พร้อมทั้งซุ้มประตูกำแพงแก้ว และกำแพงแก้วของวัดนี้ก็มีรูปลักษณะพิดกับกำแพงแก้ววัดอื่น เพราะทำเป็นเสาลูกกรงปั้นตั้งเป็นแถวอยู่ในกำแพงด้วย ด้านหน้าพระอุโบสถมีเก๋งจีนอยู่สองหลัง

๓๔

๖. หอพระไตรปิฎก

สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๓ เป็นศิลปะแบบพระราชนิยม หน้าบันลายดอกพุดตาน ยกพื้นสูง

๗. หอระฆัง

ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของพระอุโบสถและพระวิหาร เป็นศิลปกรรมสมัยรัชกาลที่ ๓ ซึ่งมีรูปแบบคล้ายศิลปะจีน ที่ได้รับอิทธิพลและตามพระราชนิยมของพระองค์ด้วย โดยมีการก่อสร้าง

ทั้งหมด ๓ ชั้น ก่ออิฐถือปูน โดยระฆังแขวนอยู่บนชั้น ๓ แต่ละด้านของผนังอาคารถูกเจาะช่องซุ้มให้มีลักษณะคล้ายประตูเข้าไปได้ ชั้นแรกมีด้านละ ๔ ช่อง ชั้นที่ ๒ มีด้านละ ๓ ช่อง และชั้นบนสุดมีด้านละ ๑ ช่อง หอระฆังนี้ดูตามรูปแบบแล้วน่าจะอายุอยู่ราวคร่าวเดียวกับหอระฆังวัดมหาธาตุ กรุงเทพฯ ซึ่งปฏิสังขรณ์สมัยรัชกาลที่ ๑

๘. กุฏิสงฆ์ทรงไทยหมู่

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ได้โปรดให้สร้างกุฏิตึกขึ้นหมู่หนึ่ง ๖ หลัง มีหอฉันอยู่กลาง มีหอเล็กติดอยู่กับกำแพง ๒ หอ นอกจากนี้ก็ยังมีกุฏิทรงไทยคณะ ๔ อีก ๗ หลัง รวมทั้งกุฏิไม้สักคณะ ๒ อีก ๘ หลัง และคณะ ๓ อีก ๕ หลัง

๙. ศาลาการเปรียญ

ศาลาการเปรียญไม้สัก ยกพื้นเป็น ๒ ชั้น ชั้นล่างก่ออิฐถือปูน ภายในศาลาการเปรียญเป็นที่ตั้งของธรรมาสันสังเค็ด และธรรมาสันบุษบก ที่มีความสวยงามและประณีต ทั้งนี้ ใช้งบประมาณในการบูรณะปฏิสังขรณ์ศาลาการเปรียญประมาณ ๖๕๐,๐๐๐ บาท มีชื่อฟ้าโบริงกาศิตกระจกสี โดยทำการบูรณะปฏิสังขรณ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ พร้อมกับศาลาท่าน้ำ ๒ หลัง และแก่งหน้าพระอุโบสถ ๒ หลัง

๑๐. โรงเรียนพระปริยัติธรรม (พุทธิประสิทธิ์)

เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ๒ ชั้น ทรงไทยมุงกระเบื้องเคลือบ ยาว ๔๐ เมตร กว้าง ๘ เมตร มีมุขกลาง เป็นที่ศึกษาธรรมและบาลีของวัดสุวรณารามและเป็นศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้วย ใช้งบประมาณก่อสร้างไปประมาณ ๖๐๐,๐๐๐ บาท

๑๑. ศาลากาญจนภิเษก

ยาว ๓๙ เมตร กว้าง ๑๙ เมตร สูง ๓ ชั้น แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ โดยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ เมื่อครั้งดำรงพระอิสริยยศสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ศาลากาญจนภิเษก ซึ่งสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (พุทธ) ได้ริเริ่มก่อสร้างเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ในโอกาสพระราชพิธีกาญจนภิเษก เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ และเสด็จเป็นองค์ประธานเปิดอาคารกาญจนภิเษก เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ สิ้นค่าก่อสร้าง จำนวน ๑๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๓๖

๑๒. กฎกระทรวงไทย

สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยดำริของพระราชพรियัติโมลี เจ้าอาวาสขณะนั้น ได้รับการอุปถัมภ์การก่อสร้างจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

๑๓. โรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม

นอกจากนี้ พื้นที่บริเวณวัดส่วนหนึ่งยังเป็นที่ตั้งโรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม ซึ่งเป็นโรงเรียนสหศึกษา สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เปิดสอนครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยนำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๓๔ คน ไปฝากเรียนที่โรงเรียนวัดชินโรต ใช้ชื่อว่าโรงเรียนวัดชินโรต หน่วยวัดสุวรรณาราม วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕ ย้ายมาอยู่ที่อาคารชั่วคราวในเนื้อที่ของวัดสุวรรณาราม ราชวรวิหาร จำนวน ๗ ไร่ ๓ งาน วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖ เริ่มสร้างอาคารเรียนถาวรหลังแรกเป็นอาคารไม้ ๒ ชั้น ๘ ห้องเรียน ปีการศึกษา ๒๕๕๙ ได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียน

โครงการทดลองและปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา
ระยะโครงการ ๑๒ ปี วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๑ เปลี่ยนชื่อ
จากโรงเรียนวัดสุวรรณารามเป็นโรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม ปีการศึกษา
๒๕๒๓ และ ๒๕๒๖ โรงเรียนได้รับคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการ
ให้เป็นโรงเรียนดีเด่น ได้รับรางวัลพระราชทานระดับมัธยมศึกษา
ปีการศึกษา ๒๕๒๔ - ๒๕๒๗ ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีเด่น
ของกรมสามัญศึกษา ผู้อำนวยการคนปัจจุบัน คือ นายจงจัด จันทบ
ดำรงตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒ - ปัจจุบัน ตราสัญลักษณ์
ประจำโรงเรียน คือ ภาพจำลองหน้าบันโบสถ์วัดสุวรรณาราม ราชวรวิหาร
รูปพระนารายณ์ทรงครุฑ

ลำดับเจ้าอาวาสและประวัติย่อ

๑. **พระธรรมเจดีย์** ไม่ปรากฏชาติภูมิและนามเดิม สันนิษฐานว่าเป็นพระราชาคณะมาแต่ต้นรัชกาลที่ ๑ ซึ่งอาจจะอยู่วัดใดวัดหนึ่งก่อนแล้วโปรดให้มาครองวัดสุวรรณาราม หลังจากทรงสถาปนาขึ้นใหม่ทั้งพระอารามแล้วให้เลื่อนเป็นพระธรรมเจดีย์ต่อจากพระธรรมเจดีย์วัดหงส์รัตนาราม ก่อนปี พ.ศ. ๒๓๔๕ เหตุมีปรากฏนามท่านในบัญชีพระสงฆ์ชั้นอันดับในพิธีทรงพระผนวชของกรมพระราชวังหลัง ท่านมีชีวิตรอยู่มาจนถึงรัชกาลที่ ๒ ได้เลื่อนสมณศักดิ์อีกหรือว่ามรณภาพเมื่อใดสืบความไม่ได้ สมัยที่ท่านครองวัดสุวรรณารามได้สร้างพระเจดีย์ขึ้น ๑ องค์ที่ตั้งอยู่หลังพระวิหารในปัจจุบันนี้

๒. **พระธรรมกิตติ** ทราบเพียงแต่ว่าท่านได้เป็นเจ้าอาวาสวัดสุวรรณารามต่อจากพระธรรมเจดีย์ แล้วถึงแก่มรณภาพในรัชกาลที่ ๒

๓. **พระญาณโพธิ** ชาติภูมิและนามเดิมสืบความไม่ได้ มีข้อความกล่าวถึงเพียงว่า ท่านได้สร้างธรรมาสน์บุษบกขึ้น ๑ หลัง ยังคงอยู่จนถึงปัจจุบันนี้

๔. **พระเทพมุณี (กัน ป.ธ. ๕)** นามเดิมว่า กัน ได้เป็นศิษย์ศึกษาพระปริยัติธรรมในสำนักพระธรรมเจดีย์ที่กล่าวแล้วข้างต้นตั้งแต่เป็นเด็กมา ปรากฏว่าได้เป็นเปรียญ ๕ ประโยค อยู่ที่วัดสุวรรณารามนี้มาแต่ครั้งสมัยรัชกาลที่ ๓ ต่อมาได้รับสมณศักดิ์เป็นพระอริยมุนี ตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม ครั้นถึงปี พ.ศ. ๒๓๘๐ พระเทพมุณี (เซ่ง) วัดอรุณราชวราราม ได้เลื่อนเป็นพระธรรมเจดีย์ จึงได้เลื่อนเป็นพระเทพมุณี กระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๔๐๙ ในสมัยรัชกาลที่ ๔ ทรงโปรดให้เพิ่มนิตยภัตให้ ดังปรากฏตามหมายรับสั่ง รัชกาลที่ ๔ จากนั้นมีพระราชดำริจะให้เลื่อนสมณศักดิ์เทียบที่พระธรรมวโรดม แต่ยังไม่ทันพระราชทานพัดยศก็มรณภาพเสียก่อน ณ เดือน ๑๐ ปีเถาะ นพศก จ.ศ. ๑๒๒๙ (พ.ศ. ๒๔๑๐) ดังปรากฏตามหมายรับสั่ง รัชกาลที่ ๔ ในยุคที่พระเทพมุณี (กัน) ปกครองอยู่นั้น มีพระราชาคณะอีกรูปหนึ่งคือ พระธรรมธราจารย์ (พลับ) มาแต่วัดหงส์รัตนาราม ท่านทั้งสองนี้มีมรณภาพในรัชกาลที่ ๔ และปรากฏว่าได้ปลงศพคราวเดียวกัน

๕. พระธรรมธชาจารย์ (ดั่ง) นามเดิมว่า ดั่ง เป็นฐานานุกรมของพระธรรมธชาจารย์ (พลับ) ครั้นพระเทพมุนี (กัน) ถึงแก่มรณภาพในปี พ.ศ. ๒๔๑๐ จึงได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะที่พระธรรมธชาจารย์ ตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม ปกครองวัดต่อมาประมาณ ๒ ปี ก็มรณภาพในราวปี พ.ศ. ๒๔๑๒ ในสมัยรัชกาลที่ ๕

๖. พระธรรมธชาจารย์ (นาค) นามเดิมว่า นาค เดิมเป็นฐานานุกรมของพระเทพมุนี (กัน) ครั้นถึงปี พ.ศ. ๒๔๑๒ เมื่อพระธรรมธชาจารย์ (ดั่ง) ได้ถึงแก่มรณภาพลง จึงได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะที่พระธรรมธชาจารย์ ตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดสุวรรณารามสืบต่อมา ท่านครองวัดได้ประมาณ ๒ ปีเศษ ก็ถึงแก่มรณภาพในราวปี พ.ศ. ๒๔๑๔ ในระหว่างว่างเจ้าอาวาสนั้น พระปลัดแก้ว ซึ่งเป็นฐานานุกรมของท่าน ได้รั้งตำแหน่งเจ้าอาวาสต่อมาประมาณ ๑ ปี

๗. พระศีลาจารพิพัฒน์ (ศรี) นามเดิมว่า ศรี เกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๕๑ ในสมัยรัชกาลที่ ๒ บิดาชื่อนุญนาค มารดาชื่อนุญ เกิดที่บ้านตำบลบางพรม ธนบุรี เมื่อเป็นเด็กอายุ ๑๓ - ๑๔ ปี ได้ศึกษาเล่าเรียนในสำนักพระอาจารย์คอน ครั้นต่อมาได้ศึกษาพระปริยัติธรรมในสำนักพระศรีสมโพธิ แล้วได้อุปสมบท สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อุ) วัดสัมพันธวงศาราม เป็นพระอุปัชฌาย์ ครั้นต่อมาได้เป็นฐานานุกรมตำแหน่งพระครูสมุห์ของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อุ) ภายหลังเมื่อสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณย้ายไปครองวัดสุทัศนเทพวราราม ท่านจึงได้อุจรตามไปด้วย แล้วได้เลื่อนขึ้นเป็นพระครูปลัดอยู่ในวัดนั้นต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๐๖ ในรัชกาลที่ ๔ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะที่ พระศีลาจารพิพัฒน์ไปเป็นเจ้าอาวาสอยู่วัดมหาพฤฒารามประมาณ ๕ - ๖ ปี แล้วกลับมาอยู่วัดสุทัศนเทพวรารามตามเดิม ครั้นปี พ.ศ. ๒๔๑๔ จึงได้มาเป็นเจ้าอาวาสวัดสุวรรณารามถึงมรณภาพเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๓๙

๘. **พระครูวิมลปัญญา (เนียม)** นามเดิมว่า นียม เดิมอยู่ วัดบัว คลองยายส่อน แขวงนนทบุรี ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้พระราชทาน สมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตรที่ พระครูวิมลปัญญา แล้วโปรด ให้ครองวัดสุวรรณาราม ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๐ โปรดให้ย้ายไปเป็น เจ้าอาวาสวัดเวฬุราชิน ครั้นมีอายุพรรษามาก ทั้งอาพาธ จึงโปรดให้ยกเป็น เจ้าอาวาสกิตติมศักดิ์ ถึงมรณภาพในรัชกาลที่ ๖

๙. **พระครูเทพสิทธิเทพาธิบดี (ทับ อินทโชโต)** นามเดิมว่า ทับ เกิดวันเสาร์ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๗ ปีมะแม พุทธศักราช ๒๓๘๘ บิดาชื่อ ทิม มารดาชื่อน้อย เกิดที่บ้านตำบลเกาะชายนนทบุรี เขตบางกอกน้อย เมื่ออายุ ๑๕ ปี ได้เรียนหนังสือไทยกับบิดา เมื่ออายุ ๑๗ ปี ไปอยู่วัดสุวรรณาราม เรียนหนังสือไทยและหนังสือขอมกับ พระปลัดแก้วจนอายุ ๑๘ ปี เมื่อการเล่าเรียนพระปริยัติธรรมเจริญขึ้น จึงได้บรรพชาเป็นสามเณร โดยยังคงอยู่ในสำนักพระปลัดแก้วต่อมา และได้ศึกษาพระปริยัติธรรมต่อกับอาจารย์พรหมน้อย พระประสิทธิ์สุตคุณ วัดอมรินทร์ เมื่ออายุได้ ๒๐ ปี ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุที่ วัดช่างเหล็ก พระอธิการม่วง วัดตลิ่งชัน เป็นพระอุปัชฌาย์ พระปลัดแก้ว วัดสุวรรณาราม เป็นกรรมวาจาจารย์ คงอยู่ที่วัดสุวรรณารามศึกษา พระปริยัติธรรมต่อมา เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๐ ได้เข้าสอบไล่พระปริยัติธรรม ณ วัดพระศรีรัตนศาสดารามครั้งหนึ่งแต่ตก ต่อมาได้โปรดพระราชทาน สมณศักดิ์เป็นพระครูเทพสิทธิเทพาธิบดี เจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม ถึงมรณภาพเมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๕ นับอายุได้ ๖๖ ปี พรรษา ๔๖

๑๐. **พระครูสังวรวิจิตร (เทศก์)** นามเดิมว่า เทศก์ เกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๙๖ เป็นฐานานุกรมของพระครูเทพสิทธิเทพาธิบดี (ทับ) ครั้นเมื่อพระครูเทพสิทธิเทพาธิบดีมรณภาพแล้ว พระสมุห์เทศก์ได้ถูกการแทน ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ทรงจัดให้พระครูวิสุทธจริตรมภาณ (ลิ้ม) วัดอรุณราชวราราม

มาเป็นผู้ปกครองวัดนี้ แต่หาได้มาอยู่ที่วัดนี้แต่อย่างใด ท่านได้มอบหน้าที่ให้ พระสมุห์เทศก์ดูการแทน ครั้นต่อมาเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๕๘ พระธรรมไตรโลกาจารย์ (เฮง) เมื่อยังเป็นพระราชสุธีได้นำพระสมุห์เทศก์ เข้าเฝ้าสมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ โปรดให้เลื่อนตำแหน่งขึ้นให้เป็น พระปลัด ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๘ ได้รับพระราชทาน สมณศักดิ์เป็นพระครูสังวรวิจิตรคุณปกครองวัดนี้ต่อมา แต่เป็นเพียงรักษาการ ยังไม่ทรงตั้งเป็นเจ้าอาวาส ถึงมรณภาพเมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๓ สิริอายุได้ ๖๗ ปี

๑๑. พระสาธุศีลสังวร (เฟื่อน อุกุคเสโน ป.ธ. ๕) นามเดิมว่า เฟื่อน ฉายาอุกุกเสโน เกิดวันอาทิตย์ ขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๘ ปีมะโรง โทศก พ.ศ. ๒๔๒๓ บิดาชื่อ บุญ มารดาชื่อ แมน บ้านอยู่ที่ตำบลท่าพี่เลี้ยง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๒ มีอายุ ๑๐ ขวบ ได้ไป อยู่วัดเรียนหนังสือไทยและหนังสือขอมในสำนักพระอาจารย์ดุม ผู้เป็นตา ณ วัดปากคลองงูเห่ล้อม อำเภอเมือง ครั้นอายุ ๑๕ ปี ได้บรรพชาเป็น สามเณร อยู่ที่วัดอรุณราชวราราม ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๔๓ ได้อุปสมบท ณ พระอุโบสถวัดอรุณราชวราราม สมเด็จพระพุทธิโฆษจารย์ (ฤทธิ) แต่ครั้งยังดำรงสมณศักดิ์เป็นพระธรรมวโรดมเป็นพระอุปัชฌาย์ พระกวีวงศ์ (เจิม) กับสมเด็จพระพุฒาจารย์ (แพ) แต่ยังเป็นพระเทพโมลี เป็นกรรมวาจาจารย์ อุปสมบทแล้วคงอยู่วัดอรุณราชวราราม ต่อมา ในปลายปี พ.ศ. ๒๔๔๘ ได้เข้าสอบไล่ประโยค ๕ ได้รับพระราชทานเปลี่ยนพัด เป็นเปรียญ ๕ ประโยค เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๔๔๙ คงเป็นเปรียญ ตั้งแต่ ๓ ประโยคเป็นต้นอยู่ในรัชกาลที่ ๕ รวม ๙ ปี ถึงรัชกาลที่ ๖ เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะ มีราชทินนามว่า พระสาธุศีลสังวร เมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๔๕๖ สมเด็จพระพุทธิโฆษจารย์ถึงมรณภาพ ยังไม่มีเจ้าอาวาส ได้รับลายพระหัตถ์ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส โปรดให้เป็นหัวหน้า

๔๒

ดูการวัดอยู่ ๒ ปี เมื่อมีเจ้าอาวาสแล้วก็ยังอยู่ในวัดอรุณราชวราราม ต่อมา จวบจนเมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ จึงทรงพระกรุณาโปรดให้มาเป็นเจ้าอาวาสวัดสุพรรณาราม ถึงมรณภาพเมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๕

๑๒. พระครูเทพสิทธิเทพาธิบดี (ผัน จนฺทโชโต) นามเดิมว่า ผัน นามสกุล นิยมปัทมะ นามฉายา จนฺทโชโต เกิดเมื่อวันเสาร์ที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๔๒๙ ที่ตำบลช้างน้อย อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อุปสมบทเมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๔๔๙ ที่วัดโบสถ์อินทราราม ตำบลช้างน้อย อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระครูรัตนภิรมย์เป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูวินัยสุนทรและพระครูอุเทศธรรมวินัยเป็นกรรมวาจาจารย์ ในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ ได้ย้ายมาอยู่ที่วัดอรุณราชวราราม เรียนภาษาบาลีที่โรงเรียนวัดอรุณราชวราราม และได้เป็นฐานานุกรมของพระสาธุศีลสังวร (เพื่อน) ที่พระสมุห์ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ ได้ย้ายมาอยู่กับพระสาธุศีลสังวร วัดสุพรรณาราม และได้เลื่อนเป็นที่พระปลัดของพระสาธุศีลสังวรในปีเดียวกัน หลังจากนั้นในวันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๐ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระครูเทพสิทธิเทพาธิบดีตำแหน่งเจ้าอาวาส ต่อมาในวันที่ ๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ได้รับตราตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ ครั้นเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๙ ได้พระราชทานเปลี่ยนพัดยศ ตำแหน่งพระครูเจ้าอาวาสชั้นโท และวันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ได้รับตราตั้งเป็นเจ้าคณะตำบลบางขุนนนท์ เขต ๑ อำเภอบางกอกน้อย จังหวัดธนบุรี และดำรงตำแหน่งนี้ตลอดมาจนมรณภาพ ในสมัยที่พระครูเทพสิทธิเทพาธิบดีปกครองวัดได้จัดการซ่อมพระอุโบสถ พระวิหาร ศาลาการเปรียญ หอไตร หอระฆัง กุฏิ เชื้อนหน้าวัด โรงเรียนนันทธรรม และโรงเรียนบาลีท่านมรณภาพด้วยโรคชรา เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๑ รวมอายุได้ ๗๑ ปี ๙ เดือน ๑๗ วัน พรรษา ๕๒

๑๓. สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (พุทธ สุวฑฺฒโน ป.ธ. ๗)

นามเดิม พุฒ นามสกุล สุวฑฺฒนกุล (นามสกุลเดิม สุวรรณฉาย) เกิดเมื่อวันพุธที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๐ ที่บ้านมะขามเรียง ตำบลจำปา อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บิดาชื่อ นายเพชร มารดาชื่อ นางคำ นามสกุล สุวรรณฉาย เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๗ ขณะอายุได้ ๑๗ ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดตะลุง ตำบลจรัญราย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยมีหลวงพ่อเพชร (บิดา) วัดตะลุง เป็นพระอุปัชฌาย์ และได้อุปสมบทในปี พ.ศ. ๒๔๗๐ ณ วัดบัวงาม ตำบลจำปา อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีพระญาณไตรโลก (ฉาย) วัดพนัญเชิงวรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอุปัชฌาย์วัด สะตือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระอธิการอุ้น วัดหนองแห้ว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๙ สอบได้ ป.ธ. ๗ จากสำนักเรียนวัดสุทัศนเทพวราราม ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ เป็นพระวินัยธร จังหวัดธนบุรี และเจ้าคณะ ๔ วัดสุทัศนเทพวราราม กรุงเทพฯ หลังจากนั้นเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ เป็นเจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม ปี พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็นพระอุปัชฌาย์ ประเภทวิสามัญ ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นเจ้าคณะอำเภอบางกอกน้อย จังหวัดธนบุรี จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ เป็นรองเจ้าคณะภาค ๒ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔ เป็นเจ้าคณะภาค ๒ จวบจนในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระราชาคณะชั้นสุพรรณบัฏ ในราชทินนามที่ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ญาณอดุลสุทรนายกตริปิฎกวราลังการไพศาลอรรถธรรมโกศล วิมลศีลคุณากร สาทรศาสนกิจ มหาคณิสสร บวรสังฆารามคามวาสี อรัญวาสี และในปีเดียวกันนี้ได้เป็นกรรมการมหาเถรสมาคมอีกด้วย และเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ในส่วนของการเผยแพร่แผ่นนั้น ได้มีการดำเนินการที่สำคัญ ๆ อาทิเช่น ปี พ.ศ. ๒๔๙๒ เป็นผู้ริเริ่มการจัดตั้งสภาพระธรรมกถึกที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ เป็นรองประธานสภาพระธรรมกถึก วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เผยแพร่ธรรมะทางสถานีวิทยุ ว.ป.ถ. และ ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้รับพระบัญชาจากเจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ให้เดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจแทนพระองค์ในนามเป็นผู้แทนของคณะสงฆ์ไทยไปประชุมสุดยอดเพื่อสันติสุขของโลก ณ องค์การสหประชาชาติ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างวันที่ ๒๗ - ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นต้น

ทั้งนี้ ในช่วงบั้นปลายชีวิตของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นต้นมา ท่านอาพาธด้วยอาการโรคเบาหวาน ปอดอักเสบหลายครั้ง และโรคเลือดออกในระบบทางเดินอาหาร ต้องเข้าออกโรงพยาบาลสงฆ์อยู่เป็นระยะ และละสังขารด้วยอาการสงบในวันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๓ สิริรวมอายุได้ ๑๐๒ ปี พรรษา ๘๒

๑๔. พระราชปริยัติโมลี (ไพบูลย์ วิบุโล ป.ธ. ๙) นามเดิม ไพบูลย์ นามสกุล โสมนัส เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๒๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ ณ บ้านเลขที่ ๑๓๘ หมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านซุง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บิดาชื่อ นายสายบัว มารดาชื่อ นางมะลิ นามสกุล โสมนัส ท่านได้บรรพชาเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ณ วัดตะโหนด ตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีพระครูอุดมนครกิจ วัดตะโหนด เป็นพระอุปัชฌาย์ ต่อมาในวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้อุปสมบท ณ วัดตะโหนด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีพระมหาวิน โฆสิตโต (ภายหลังเป็นพระเทพวรเวที) วัดตะโหนด เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอธิการบุญชู สุขทายโก (ภายหลังเป็นพระครูโสภิตวิหารคุณ) วัดกลาง ตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระมหาสมคิด

จินตยโส (ภายหลังเป็นพระญาณไตรโลก) วัดมเหยงค์ ตำบลท่าช้าง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นพระอนุสาวนาจารย์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ พระเมธีปริยัติวิบูล ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นพระราชาคณะชั้นราชที่ พระราชปริยัติโมลี ครั้นในวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นเจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม และปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นพระอุปัชฌาย์ ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๖ ได้มีการบูรณะปฏิสังขรณ์พระวิหารทั้งหลัง เก๋งจีนหน้าพระอุโบสถ ๒ หลัง ปิดทองพระประธานในพระอุโบสถ และก่อสร้างกุฏิทรงไทยหมู่ ๑ หมู่ ทำนมนรณภาพในวันที่ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ด้วยโรคมะเร็งลิ้น ณ โรงพยาบาลศิริราช สิริอายุได้ ๕๓ ปี พรรษา ๓๓

๑๕. พระเทพสุวรรณเมธี (สุชาติ กิตติปัญญา ป.ธ. ๘, รศ. ดร.)

เป็นรองเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๔ และดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดสุวรรณารามนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ จนถึงปัจจุบัน

๕๖

พระเทพสุวรรณเมธี
(สุชาติ กิตติปัญญา ป.ธ. ๘, รศ. ดร.)

ประวัติพระเทพสุวรรณเมธี (สุชาติ กิตติปัญญา ป.ธ. ๘, รศ. ดร.)

สถานะเดิม

นามเดิม สุชาติ นามสกุล หวลจิตต์ เกิดเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๖ บิดาชื่อ นายสนวน หวลจิตต์ มารดาชื่อ นางเหรียญ หวลจิตต์ ณ บ้านเลขที่ ๑๕ หมู่ ๗ ตำบลบึงชำอ้อ อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

บรรพชา

วันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๐ ณ วัดดาวดึงษาราม แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพฯ โดยมีพระเทพปริยัติวิธาน (บุศย์ โกวิท) เจ้าอาวาสวัดดาวดึงษาราม กรุงเทพฯ ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่ พระโสภณธรรมาจารย์ เป็นพระอุปัชฌาย์

อุปสมบท

วันที่ ๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๗ ณ พัทธสีมา วัดดาวดึงษาราม แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพฯ โดยมีพระเทพปริยัติวิธาน (บุศย์ โกวิท) เจ้าอาวาสวัดดาวดึงษาราม กรุงเทพฯ ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่ พระโสภณธรรมาจารย์ เป็นพระอุปัชฌาย์ พระราชวิมลโมลี วัดสุวรรณาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่ พระวิมลปัญญาภรณ์ เป็นพระกรรมวาจาจารย์ สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ เจ้าอาวาสวัดพิชยญาติการาม กรุงเทพฯ ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่ พระศรีสุทธิวงศ์ วัดชนะสงคราม เป็นพระอนุสาวนาจารย์

วิทยฐานะ

พ.ศ. ๒๕๑๘ สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียนวัดลำพระยา พระนครศรีอยุธยา

พ.ศ. ๒๕๒๐ สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ จากโรงเรียนวัดสุพรรณศิริการาม ปทุมธานี

๕๘

พ.ศ. ๒๕๒๔ สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
(ม.ศ.๓) โรงเรียนบาลีอบรมศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๗ สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
(ม.๖) โรงเรียนเตรียมบาลีอุดมศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๘ สอบได้ประโยค ป.ธ. ๘ สำนักเรียน
วัดดาวดึงษาราม กรุงเทพฯ

พ.ศ. ๒๕๓๕ สำเร็จการศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๔๖ สำเร็จการศึกษาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศิลปากร

งานปกครอง

พ.ศ. ๒๕๒๘-๒๕๓๔ เป็นเลขานุการวัดดาวดึงษาราม

พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๙ เป็นเลขานุการวัดพุทธานุสรณ์
เมืองฟริมอนท์ มลรัฐแคลิฟอร์เนีย
ประเทศสหรัฐอเมริกา

พ.ศ. ๒๕๓๖-๒๕๓๙ เป็นกรรมการบริหารวัดพุทธานุสรณ์

พ.ศ. ๒๕๓๙-ปัจจุบัน เป็นกรรมการทรัพย์สินดูแลผลประโยชน์
ของวัดพุทธานุสรณ์

พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดดาวดึงษาราม

พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นพระกรรมวาจาจารย์

พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นเจ้าอาวาสวัดดาวดึงษาราม

พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นพระอุปัชฌาย์

พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นเจ้าคณะแขวงบางพลัด-บางอ้อ เขต ๑

พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นรองเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นเจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม ราชวรวิหาร

สมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะ
ชั้นสามัญ ในราชทินนามที่ พระกิตติสารเมธี

พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะ
ชั้นราช ในราชทินนามที่ พระราชปริยัติเวที ตรีปิฎกวิภูษิต มหาคณิสสร
บวรสังฆาราม คามวาสี

พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะ
ชั้นเทพ ในราชทินนามที่ พระเทพสุวรรณเมธี ศรีศาสนกิจคนุญนายก
ตรีปิฎกวิภูษิต มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี

การดำเนินการตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

ตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติเนื้อหาตอนหนึ่งไว้ว่า “ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง” เพื่อให้เนื้อหาสาระของกฎหมายสอดคล้องกับความต้องการของสังคม อีกทั้งยังเป็นการใช้อำนาจอธิปไตยที่เป็นของประชาชนทุกคนผ่านฝ่ายนิติบัญญัติอีกด้วย ในการนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้มีการประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อดำเนินการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติ โดยทางคณะกรรมการฯ ได้มีช่องทางการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติในหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นช่องทางเว็บไซต์ของรัฐสภา : <https://www.parliament.go.th/section77/> หรือไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) : section77@parliament.go.th และทางเฟสบุ๊ก : @section77p เป็นต้น

ดังนั้น ประชาชนทุกคนจึงสามารถร่วมเข้าไปแสดงความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่กำลังเปิดรับฟังความคิดเห็นได้ เพื่อตอบสนองเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ขณะนี้หน่วยงานเจ้าของเรื่องมีหน้าที่โดยตรงในการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน เพื่อนำมา

ประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน และเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐยังต้องจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายในรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีบทบัญญัติและหลักการหลายส่วนที่แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่าน ๆ มา ทั้งในส่วนขององค์กรอำนาจหลักของประเทศ ได้แก่ บริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ รวมทั้งองค์กรอิสระ นอกจากนี้ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญยังได้ริเริ่มให้บัญญัติหมวดใหม่เพิ่มเติมขึ้นอีก เช่น หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ และหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ ซึ่งไม่เคยมีในรัฐธรรมนูญฉบับใดมาก่อน ดังนั้น การทำความเข้าใจเนื้อหาของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันอย่างถูกต้อง จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเอกสาร “ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐” ซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กันเสียก่อน จึงจะทำให้ทราบความมุ่งหมายและความหมายของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในแต่ละมาตรา ตลอดจนเหตุผล ความเป็นมาของแนวคิดที่นำมาบัญญัติ พัฒนาการของมาตรานั้น ๆ ตั้งแต่ในอดีตจนถึงแนวคิดและความมุ่งหมายล่าสุดของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญในการจัดทำบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในมาตรานั้น ๆ อย่างแท้จริง นอกจากนี้ กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการตามเจตนารมณ์มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ยังต้องมีการดำเนินการให้มีความสอดคล้องกับหลักการก่อนตรากฎหมาย หลักการยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมาย

และหลักการเมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้แล้วภายใต้มาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตรากฎหมายของประเทศ ตลอดจนกระบวนการดำเนินงานในการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีความยุ่งยากซับซ้อนในทางปฏิบัติ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องมีการกำหนดแนวทางในการดำเนินการดังกล่าวให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน เพื่อลดทอนปัญหาที่จะเกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติในหลากหลายช่องทางอย่างเปิดกว้าง

ทำความเข้าใจ...มาตรา ๗๗ ขอรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา ๗๗ บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้า เพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่าย เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟัง

ความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอนเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายในรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง”

ทั้งนี้ จากบทบัญญัติดังกล่าว หากพิเคราะห์หลักการและเจตนารมณ์มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. มาตรา ๗๗ บัญญัติขึ้นโดยมีหลักการเพื่อกำหนดแนวนโยบายการปฏิรูปด้านกฎหมาย เพื่อยกเลิก ปรับปรุง หรือพัฒนา กฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป และที่สำคัญคือ มีเจตนารมณ์ให้เกิดการปฏิรูปด้านกฎหมาย ซึ่งความในหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ มาตรา ๒๕๘ ค. ด้านกฎหมาย ระบุว่า “(๑) กำหนดให้รัฐดำเนินการให้มีการปฏิรูปกฎหมายต่าง ๆ ที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบัน ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา ๗๗ และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล”

๒. ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๗๗ มีความประสงค์ไม่ให้รัฐออกกฎหมายมากเกินไป เนื่องจากปัจจุบันมีกฎหมายบางฉบับที่ล้าสมัย บังคับการไม่ได้แล้ว หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์

ในปัจจุบัน รวมทั้งมีกฎหมายจำนวนมากที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือประกอบอาชีพของประชาชน รัฐจึงควรยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว โดยการออกกฎหมายควรคำนึงถึงภาระของประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายได้โดยสะดวก และเข้าใจได้ง่าย เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

จากบทบัญญัติข้างต้นนั้น จึงพิจารณาได้เป็น ๒ กรณี คือ

กรณีที่ ๑ ให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ในทางปฏิบัติได้มีพระราชกฤษฎีกาทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘ สนับสนุนหลักการดังกล่าว โดยมีผลบังคับใช้มาตั้งแต่วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๘ บัญญัติไว้ เช่น ให้มีการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายทุก ๕ ปี ที่กฎหมายใช้บังคับว่า จำเป็นต้องมีการปรับปรุง แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายหรือไม่ ทั้งนี้ กำหนดไว้ในมาตรา ๕ หรือเมื่อปรากฏว่าบทบัญญัติของกฎหมายมิได้มีการบังคับใช้หรือปฏิบัติตามกฎหมายใดเกิน ๓ ปี นับแต่วันที่กฎหมายนั้นใช้บังคับ ให้เสนอกฎหมายนั้นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อยกเลิกกฎหมายดังกล่าว หรือถ้าเห็นว่ายังมีความจำเป็นต้องมีกฎหมายนั้นต่อไป ให้แสดงเหตุผลนั้นต่อคณะรัฐมนตรีถึงความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมายนั้นต่อไปและเหตุผลที่ไม่มีการบังคับใช้หรือการปฏิบัติตามกฎหมายนั้น พร้อมทั้งกำหนดเวลาที่ชัดเจนที่จะบังคับใช้หรือปฏิบัติตามกฎหมายนั้น ทั้งนี้ ภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่ครบ ๓ ปีที่กฎหมายนั้นใช้บังคับตามบทบัญญัติมาตรา ๑๐ เป็นต้น

กรณีที่ ๒ ให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้ โดยสะดวก และสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่าย เพื่อปฏิบัติตามกฎหมาย ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งกรณีนี้หน่วยงานของรัฐจะมีเว็บไซต์ของหน่วยงาน เพื่อให้ประชาชนเข้าไปสืบค้นกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบ ของหน่วยงานของตนได้อยู่แล้ว นอกจากนี้ ยังอาจจะจัดให้มี คู่มือหรือคำอธิบายง่าย ๆ ที่สรุปสาระสำคัญของกฎหมายนั้น ๆ ออกเผยแพร่ โดยอาจทำเป็นรูปภาพประกอบการบรรยาย ก็จะช่วยทำให้ประชาชนเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ง่ายขึ้น ในการนี้ กองพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ดำเนินการ จัดทำหนังสือ “คู่มือเบื้องต้นเกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยรวบรวม บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางวิชาการ มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องในส่วนต่าง ๆ แผนภาพขั้นตอน ของการดำเนินการ และตัวอย่างการจัดทำเอกสารทั้งในส่วน ของหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบการตราพระราชบัญญัติ และการสรุป ผลการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งใช้เป็นแนวทางเบื้องต้นในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนผู้สนใจทั่วไป

๓. ความในวรรคสองของมาตรา ๗๗ บัญญัติขึ้น เนื่องจากปัจจุบันรูปแบบการเสนอร่างกฎหมายของประเทศไทย เป็นไปโดยง่าย และไม่มีการประเมินผลกระทบที่ประชาชน และสังคมได้รับจากกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้ ประกอบกับ เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว ไม่มีการปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัย ต่อสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยเหตุนี้ ความในวรรคสอง จึงกำหนดหลักการสำคัญ ดังนี้

๑) กำหนดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ ผู้เสนอกฎหมายพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย เพื่อเป็นการกลั่นกรองก่อนการเสนอร่างกฎหมายเบื้องต้น รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน ทั้งนี้ ความในมาตรา ๗๗ กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องก่อนการตรากฎหมาย เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอนเท่านั้น แต่ไม่ได้กำหนดให้ต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เป็นที่น่าสังเกตว่านับเป็นครั้งแรกของประเทศไทยที่มีการเขียนบทบัญญัติเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย หรือ RIA (Regulatory Impact Assessment) ไว้ในกฎหมายสูงสุดของประเทศ

๒) เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายในรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อเป็นช่องทางในการพัฒนากฎหมายในอีกทางหนึ่ง

ในการนี้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีและสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จึงได้ร่วมกันจัดทำแนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) ให้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙ เรื่อง นโยบาย

การปฏิรูปกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับฝ่ายบริหาร เพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๐ เห็นชอบแนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๑๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) โดยให้เป็นหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติทำยระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ และให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดต่อไป

๔. ความในวรรคสามของมาตรา ๑๗ มีที่มาจากข้อเสนอการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย กำหนดให้รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่สำคัญ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว

กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการตามเจตนารมณ์มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการตามเจตนารมณ์มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ นั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อไม่ให้มีจำนวนกฎหมายมากเกินไป และควรยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่เห็นว่าหมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสถานการณ์หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และก่อนตรากฎหมายทุกฉบับจะต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้กฎหมายเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่จะใช้บังคับและไม่ให้เกิดอุปสรรคและปัญหากับผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย อีกทั้งรัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง โดยการดำเนินการตามเจตนารมณ์มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีหลักการ ดังนี้

๑. หลักการก่อนตรากฎหมาย

กฎหมายของประเทศไทยมีจำนวนมากจึงต้องจำกัดให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเท่าที่จำเป็น ก่อนตรากฎหมายทุกฉบับให้หน่วยงานที่เสนอกฎหมายหรือหน่วยงานที่จัดทำร่างกฎหมายให้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือประชาชนต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมายหรือทางเลือกต่าง ๆ และวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้ต้องเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้น

ต่อประชาชน ส่วนการพิจารณาร่างกฎหมายในเบื้องต้น ก่อนเสนอให้สภาพิจารณา เจ้าหน้าที่ของฝ่ายบริหารโดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาหรือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีหรือฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรก็ต้องตรวจสอบกระบวนการรับฟังความคิดเห็นอีกครั้งก่อนเสนอต่อสภา หรือการพิจารณาของสภาแล้วแต่กรณี เพื่อประเมินผลทางเลือก ในการกำกับดูแลและเพื่อประเมินกฎหมายในภาพรวม ในขั้นตอน การพิจารณากระบวนการของบทกฎหมายต้องคำนึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณี ที่จำเป็น การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลา ในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และการกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง ขณะการพิจารณาร่างกฎหมายโดยสภา หากสาระหรือกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเพียงพอแล้วก็ไม่จำเป็นต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเพิ่มเติม หรือหากยังไม่เพียงพอสภาอาจให้รับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเพิ่มเติม ซึ่งสามารถจะดำเนินการได้ ทั้งในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการ วาระที่สองชั้นพิจารณาเรียงตามมาตรา ของคณะกรรมการ

ทั้งนี้ หลักการก่อนตรากฎหมายเป็นกรณีที่ไม่มีความหมายใช้บังคับ กล่าวคือเป็นการตรากฎหมายขึ้นมาใช้บังคับใหม่มีเงื่อนไข ดังนี้

- ๑) รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงพอเท่าที่จำเป็น
- ๒) ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับรัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น จากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผล

การรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการศึกษาพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน

๓) รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

๒. หลักการยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมาย

การยกเลิกกฎหมายเป็นการยกเลิกกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการยกเลิกกฎหมายทั้งฉบับพร้อมกันหลายฉบับ โดยการตรากฎหมายยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่หมดความจำเป็นหรือซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น หรือเป็นการปรับปรุงกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่แล้วเห็นสมควรได้รับการแก้ไขปรับปรุง ทั้งนี้ การยกเลิกกฎหมายและการปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้กฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสถานการณ์หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการแก่ประชาชน เมื่อมีกฎหมายใช้บังคับแล้วต้องการยกเลิกกฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมายก็ต้องอาศัยกฎหมายที่อยู่ระดับเดียวกันหรือสูงกว่าเพื่อยกเลิกกฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมาย โดยการยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายมีเงื่อนไข ดังนี้

๑) กฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสถานการณ์

๒) กฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการแก่ประชาชน การที่จะอ้างเงื่อนไขได้ ต้องมีการประเมินผลของกฎหมายทุกระยะเวลาที่กำหนด

๓) ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน

๔) ถ้ามีการปรับปรุงกฎหมายรัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่สำคัญ พึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

๓. หลักการเมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้แล้ว

เมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้แล้วรัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่าย เพื่อให้ปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง และจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกระยะเวลาที่กำหนด โดยการรับฟังความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปโดยมีเงื่อนไข ดังนี้

๑) ดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่าย เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

๒) รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

๓) เมื่อมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่ครอบคลุมระยะเวลาที่กำหนดโดยการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ถ้าเห็นว่าจำเป็นต้องตรากฎหมายขึ้นใหม่มาใช้บังคับหรือควรวกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้า เพื่อไม่ให้เป็นการกระทบประชาชนต้องดำเนินการ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน

ทั้งนี้ กระบวนการดำเนินการตามเจตนารมณ์มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ สามารถแบ่งได้ ๒ กรณี ดังนี้

๑. กรณียังไม่มีกฎหมายใช้บังคับ ประกอบด้วยหลักการก่อนตรากฎหมายก็ต้องจัดให้มีกฎหมายเพียงพอที่จำเป็นและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ และเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน ซึ่งการตรากฎหมายต้องใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็น พึ่งกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

๒. กรณีที่มีกฎหมายใช้บังคับอยู่แล้ว แบ่งได้เป็น ดังนี้

๑) หลักการยกเลิกกฎหมายต้องเป็นกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชนและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ และเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน ซึ่งหลักการยกเลิกกฎหมายต้องคำนึงถึงการใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณี que จำเป็น พึ่งกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึ่งกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

๒) หลักการปรับปรุงกฎหมายต้องเป็นกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้า เพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชนและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ และเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน ซึ่งหลักการยกเลิกกฎหมายต้องคำนึงถึงการใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณี que จำเป็น พึ่งกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึ่งกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

๓) หลักการพัฒนากฎหมายที่มีผลบังคับใช้แล้ว ต้องจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนดและรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบเพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจมีการตรากฎหมายใหม่หรือยกเลิกกฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมายต่อไป

๔) ตัวบทกฎหมายต้องดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

มาตรการทางกฎหมายและมาตรการอื่นๆที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตรากฎหมายของประเทศไทย

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๗ วรรคสอง ได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการตรากฎหมายไว้ ดังนี้

“ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป”

๒. พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ สำหรับประเด็นการปฏิรูปกฎหมายที่มีความสำคัญมากที่สุด นั่นคือ การกำหนดให้มีกลไกการออกกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น รวมทั้งมีกลไกการทบทวนกฎหมายที่มีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงได้มีการดำเนินการในเรื่องนี้ โดยมีการตราพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ขึ้นใช้บังคับ ทั้งนี้ ได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒ และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เป็นต้นมา (๑๘๐ วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา) ซึ่งพระราชบัญญัตินี้มีสาระสำคัญใน ๖ เรื่อง ได้แก่ (๑) กำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย ทั้งการตรวจสอบความจำเป็น การรับฟังความคิดเห็น และการวิเคราะห์ผลกระทบ (๒) กำหนดหลักเกณฑ์การตรวจสอบเนื้อหาของร่างกฎหมาย (๓) กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย (๔) กำหนดกลไกเกี่ยวกับการเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมาย (๕) กำหนดกลไกการโต้แย้งหรือตรวจสอบบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีโทษอาญาโทษทางปกครอง หรือสภาพบังคับที่มีผลร้ายอื่น และ (๖) กำหนดกลไกเร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐต้องออกกฎหมายหรือดำเนินการอื่นใดโดยเร็ว ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะกระบวนการดำเนินงานในการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายในส่วนของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ดังจะได้กล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

๓. ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งมีผลบังคับใช้มาตั้งแต่วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๒ ที่ผ่านมา ซึ่งในส่วนของบทบัญญัติ หมวด ๖ การเสนอและการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ ข้อ ๑๑๐ นั้น ได้มีการกำหนดให้การเสนอร่างพระราชบัญญัติ ต้องมีการเสนอสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติ มาพร้อมกับบันทึกประกอบด้วย โดยก่อนบรรจุระเบียบวาระการประชุมร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้มีการพิจารณาความจำเป็นที่จะต้องรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรกำหนด ซึ่งต้องไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ส่วนเนื้อหาในข้อ ๑๒๗ และข้อ ๑๔๐ ได้มีการกล่าวถึงการดำเนินการภายหลังจากบรรจุระเบียบวาระการประชุมว่า ในกรณีที่คณะกรรมการมีการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติ ก็ให้ระบุไว้ในรายงานด้วย และเพื่อประโยชน์ในการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง สภาผู้แทนราษฎรหรือคณะกรรมการ จะจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติเพิ่มเติมก็ได้

๔. ประกาศสภาผู้แทนราษฎร เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการ การรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งมีการประกาศใช้บังคับไป เมื่อวันที่

๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการในเรื่องดังกล่าวในส่วนของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑๑๐ วรรคสี่ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงได้มีการออกประกาศดังกล่าว โดยเฉพาะเนื้อหาในข้อ ๒ และข้อ ๓ ได้กำหนดรูปแบบการดำเนินการรับฟังความคิดเห็น และแนวทางการปฏิบัติงานตามภารกิจในด้านนิติบัญญัติของสภาผู้แทนราษฎร ตามลำดับ ดังนี้

“ข้อ ๒ เมื่อมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ก่อนบรรจกระเบียบวาระการประชุม ให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ดำเนินการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัตินั้น โดยดำเนินการรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบกลางตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายและจะใช้วิธีการอย่างหนึ่งหรือหลายวิธี ดังต่อไปนี้ด้วยก็ได้

(๑) การรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

(๒) การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น

(๓) การสัมภาษณ์ หรือการเชิญให้เข้าร่วมชี้แจงหรือแสดงความคิดเห็น

(๔) การสำรวจความคิดเห็น

(๕) วิธีการอื่นใดที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เห็นว่าเหมาะสม โดยความเห็นชอบของประธานสภาผู้แทนราษฎร

ในกรณีที่คณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อสภาผู้แทนราษฎรและ

ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินั้นแล้ว หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการทำนองเดียวกันขึ้นอีก สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรอาจไม่ดำเนินการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่งก็ได้

ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร โดยได้จัดทำสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติประกอบการเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นในสาระสำคัญแล้ว สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรอาจไม่จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่งก็ได้

ข้อ ๓ เพื่อให้การปฏิบัติงานตามภารกิจในด้านนิติบัญญัติของสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ในการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หากสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเห็นสมควรจะนำหลักเกณฑ์ในการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายมาใช้บังคับตามความเหมาะสมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้”

ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามข้อ ๒ และข้อ ๓ เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรอาจมอบหมายให้หน่วยงานราชการภายในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่รองรับ

การปฏิบัติงาน หรือแต่งตั้งข้าราชการรัฐสภาสามัญเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามประกาศนี้ ดังนั้น จึงเป็นที่มาของคำสั่งสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ที่ ๒๒๐๓/๒๕๖๒ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นชุดแรก ซึ่งลงนามโดยนายสรศักดิ์ เพียรเวช เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ที่ผ่านมา

๕. การดำเนินการเพื่อรองรับและขับเคลื่อนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังได้มีการดำเนินการเพื่อรองรับและขับเคลื่อนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยนายกรัฐมนตรีได้ออกกฎกระทรวงกำหนดกฎหมายตามมาตรา ๒๙ (๖) พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยระบุกฎหมายที่ไม่ต้องทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ กฎกระทรวงกำหนดกรอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ และกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการไม่เผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง พ.ศ. ๒๕๖๒ ส่วนคณะกรรมการพัฒนากฎหมายโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีได้กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การใช้ระบบอนุญาต

ในกฎหมาย คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย และคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย รวมทั้งสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย และหลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง เพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง โดยกฎกระทรวง แนวทาง คำแนะนำ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ทั้งหมดข้างต้นได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

๖. แนวทางการดำเนินการเพื่อรองรับและขับเคลื่อนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๓ เนื่องจากพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติบางประการในเรื่องหลักเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย และกลไกเร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐต้องออกกฎหรือดำเนินการอื่นใดโดยเร็ว ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวและสร้างความชัดเจนในการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงได้เสนอแนวทางการดำเนินการเพื่อรองรับและขับเคลื่อนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๓ เห็นชอบกับแนวทางดังกล่าวและให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ โดยแนวทางการดำเนินการนี้มีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

(๑) การดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินผลสัมฤทธิ์
ของกฎหมาย

๑.๑ มอบหมายให้ผู้รักษาการตามกฎหมายตรวจสอบ
ความถูกต้องของข้อมูลรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานที่รับผิดชอบ
การดำเนินการซึ่งแยกตามผู้รักษาการ

๑.๒ มอบหมายให้ผู้รักษาการตามกฎหมาย
ประกาศรายชื่อหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินการสำหรับกฎหมาย
ที่นายกรัฐมนตรีกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบแล้วให้ถูกต้อง

๑.๓ มอบหมายให้ผู้รักษาการตามกฎหมายเผยแพร่
ข้อมูลกฎหมายและกฎเกณฑ์ในความรับผิดชอบของตนทั้งหมด
ผ่านทางเว็บไซต์ของกระทรวง

๑.๔ กรณีกฎหมายที่มีผู้รักษาการตามกฎหมาย
ร่วมกันหลายคน ให้ผู้รักษาการตามกฎหมายหารือร่วมกัน
เพื่อกำหนดผู้รับผิดชอบ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย
การจัดทำคำอธิบายและคำแปล และการเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายและ
กฎเกณฑ์

๑.๕ มอบหมายให้ผู้รักษาการตามกฎหมาย
สำนักงานสถิติแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำฐานข้อมูล
และสถิติเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย การร้องเรียน

(๒) การดำเนินการเกี่ยวกับการเร่งรัดการออกกฎหมายหรือ
ดำเนินการอื่นใดตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์
การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย
พ.ศ. ๒๕๖๒ มอบหมายให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ
การบังคับใช้กฎหมายเร่งตรวจสอบกฎหมายในความรับผิดชอบของตน
ว่า มีกรณีที่ต้องมีการออกกฎหมายหรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด
เพื่อที่ประชาชนจะสามารถปฏิบัติตามกฎหมายหรือได้รับสิทธิประโยชน์

จากกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๒๒ หรือไม่ หากมี ต้องเร่งออกกฎหรือดำเนินการใดให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาภายในวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ สำหรับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับก่อนวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ และภายใน ๒ ปีนับแต่กฎหมายมีผลใช้บังคับ สำหรับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เป็นต้นไป ทั้งนี้ ในการออกกฎดังกล่าวหน่วยงานของรัฐต้องคำนึงถึงระยะเวลาในการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี และระยะเวลาที่จะส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาด้วย โดยต้องไม่น้อยกว่า ๙๐ วันก่อนวันครบกำหนดดังกล่าว

กระบวนการดำเนินงานในการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

จากการศึกษากระบวนการดำเนินงานในการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พบว่า ร่างพระราชบัญญัติที่นำมาสู่การพิจารณาของรัฐสภาจะเสนอได้ก็แต่โดย

- ๑) คณะรัฐมนตรี
 - ๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า ๒๐ คน
 - ๓) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ คน
- มีสิทธิเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หรือหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

ทั้งนี้ จะขอกล่าวถึงเฉพาะกระบวนการดำเนินงานดังกล่าวในส่วนของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น ๓ กรณี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี

(ก) ขั้นตอนการดำเนินงาน

ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ก่อนเข้าสู่การพิจารณาในกระบวนการตราพระราชบัญญัติของสภาผู้แทนราษฎร ต้องดำเนินการ ดังนี้

๑) ส่วนราชการเจ้าของเรื่อง ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และแนวทาง ดังนี้

(๑) จัดทำร่างพระราชบัญญัติ

(๒) ประกาศวิธีการรับฟังความคิดเห็น

(๓) รับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ไม่น้อยกว่า

๑๕ วัน หรือจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

(๔) เปิดเผยแพร่ข้อมูลการรับฟังความคิดเห็น

๒) วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการออกกฎหมาย

๓) รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตรากฎหมาย

๗๖

๔) ส่วนราชการเจ้าของเรื่องเสนอร่างพระราชบัญญัติ
ต่อคณะรัฐมนตรีซึ่งประกอบไปด้วย ดังนี้

(๑) ร่างพระราชบัญญัติ

(๒) รายงานการตรวจสอบความจำเป็น
ในการตรากฎหมาย

(๓) รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น
และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตรากฎหมาย

๕) สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีพิจารณา
ให้เป็นไปตามแนวทางการเสนอร่างพระราชบัญญัติตามพระราช
กฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี
พ.ศ. ๒๕๔๘ และระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเสนอเรื่อง
ต่อคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘

๖) สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีถามความเห็น
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๗) สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีสรุปความเห็น
และเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบ

๘) คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ
กรณีเห็นชอบให้เสนอสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณา
ให้ความเห็น เมื่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็น
เรียบร้อยแล้วให้เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบอีกครั้ง

๙) คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบกับร่างพระราช
บัญญัติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติต่อสภาผู้แทนราษฎร

ดังนั้น เมื่อคณะรัฐมนตรีเสนอร่างพระราชบัญญัติ
มายังสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาและสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทน
ราษฎรได้รับเรื่องไว้แล้ว ให้ดำเนินการ ดังนี้

(ข) ขั้นตอนการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

เจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติให้เป็นไปตามแนวทางการจัดทำ และการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบ ความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) ตามมติ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๐ หากเห็นว่า ดำเนินการครบถ้วนแล้วให้พิจารณาเสนอร่างพระราชบัญญัติ ตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณา อนุญาตให้บรรจุระเบียบวาระการประชุมต่อไป

(ค) ขั้นตอนในชั้นคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมิมีมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติ ในวาระที่ ๑ แล้ว ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่ ๒ โดยคณะกรรมการ ให้ดำเนินการ ดังนี้

๑) ก่อนการประชุม

เจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติให้เป็นไปตามแนวทางการจัดทำ และการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบ ความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) ตามมติ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๐ ดังนี้

(๑) บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติ

(๒) ร่างพระราชบัญญัติ

(๓) บันทึกวิเคราะห์สรุปลักษณะสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

(๔) หลักเกณฑ์การตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist)

(๕) แผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรองและกรอบระยะเวลาในกรณีต้องมีการออกกฎหมายลำดับรอง (ถ้ามี)

(๖) รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติของผู้ที่เกี่ยวข้อง

(๗) รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในการออกพระราชบัญญัติ

(๘) หลักฐานการรับฟังความคิดเห็น

๒) ระหว่างการประชุม

หากคณะกรรมการเห็นว่าควรรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) คณะกรรมการพิจารณากำหนดประเด็นสำคัญของร่างกฎหมาย รูปแบบวิธีการรับฟังความคิดเห็น และผู้ที่เกี่ยวข้องในการรับฟังความคิดเห็น (ผู้มีส่วนได้เสีย ผู้ที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากร่างกฎหมาย) เช่น การจัดประชุมสัมมนา รับฟังความคิดเห็น การสัมภาษณ์ การเชิญให้เข้าร่วมชี้แจงหรือแสดงความคิดเห็นกับคณะกรรมการ การสำรวจความคิดเห็น การรับฟังความคิดเห็นผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา การรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และการรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมาย (ระบบกลาง) เป็นต้น

ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของ มาตรา ๗๗ วรรคสอง คือการให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้เสีย และผู้ที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากร่าง กฎหมาย ตลอดจนทำให้มีการตรากฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น ไม่เป็นการสร้างภาระแก่ประชาชนเกินสมควร และสามารถตอบสนอง ต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ซึ่งทำให้ร่างพระราชบัญญัติ เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพที่มากยิ่งขึ้น

(๒) เจ้าหน้าที่ดำเนินการรับฟังความคิดเห็น ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ตามรูปแบบและวิธีการที่ได้รับความเห็นชอบจาก คณะกรรมาธิการ

(๓) เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับฟังความคิดเห็น ของผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว ให้เจ้าหน้าที่เสนอรายงานสรุปผลการรับฟัง ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น จากกฎหมายต่อคณะกรรมาธิการเพื่อพิจารณาต่อไป

(๔) คณะกรรมาธิการนำรายงานสรุปผล การรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจ เกิดขึ้นจากกฎหมาย มาประกอบการพิจารณาของคณะกรรมาธิการ

๓) หลังการประชุม

เมื่อคณะกรรมาธิการพิจารณาในรายละเอียด ของร่างพระราชบัญญัติเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการ ดังนี้

(๑) เจ้าหน้าที่จัดทำรายงานคณะกรรมาธิการ โดยมีหัวข้อผลการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ ในชั้นการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีและ ผลการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมาธิการวิสามัญ สภาผู้แทนราษฎร

(๒) เมื่อเจ้าหน้าที่จัดทำรายงานคณะกรรมการเสรีจเรียบร้อยแล้ว ให้นำเสนอประธานสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณาอนุญาตให้บรรจุระเบียบวาระการประชุมต่อไป

อนึ่ง การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่ ๓ เพื่อมีมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ ในกรณีที่สภาลงมติไม่ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติเป็นอันตกไป แต่ในกรณีที่สภามีมติให้ความเห็นชอบให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรดำเนินการเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภาต่อไป

๒. ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(ก) ขั้นตอนการดำเนินงาน

เจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ที่รับผิดชอบดำเนินการจัดทำร่างพระราชบัญญัติตามความต้องการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือในกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติมายังสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณา ให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดำเนินการจัดทำร่างพระราชบัญญัติให้เป็นไปตามแนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๐ ดังนี้

๑) หลักเกณฑ์การร่างกฎหมายและการตรวจพิจารณาร่างกฎหมาย

(๑) ร่างกฎหมายต้องสอดคล้องและไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

(๒) ร่างกฎหมายต้องสอดคล้องและไม่ขัดหรือแย้งกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

(ก) การร่างกฎหมายต้องคำนึงหรือพิจารณา
ดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักการและสาระสำคัญของพระราช
บัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทาง
ราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และ
วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๕๖ และพระราชกฤษฎีกา
การทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย

(ข) ร่างกฎหมายต้องสอดคล้องกับหลักการ
ตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญ

๒) แนวทางการรับฟังความคิดเห็นประกอบ
การจัดทำร่างกฎหมายและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น
จากกฎหมาย

(๑) ให้องค์กรของรัฐจัดให้มีการรับฟัง
ความคิดเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย โดยในการรับฟัง
ความคิดเห็นอย่างน้อยต้องรับฟังผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
ของหน่วยงานของรัฐนั้น ทั้งนี้ ระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น
ต้องไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

(๒) ในการรับฟังความคิดเห็นให้หน่วยงาน
ของรัฐประกาศวิธีการรับฟังความคิดเห็น ระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุด
ในการรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งเปิดเผยข้อมูลประกอบการรับฟัง
ความคิดเห็น ซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วย ๑. สภาพปัญหาและ
สาเหตุของปัญหา ๒. ความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายขึ้นเพื่อแก้ไข
ปัญหานั้น ๓. หลักการอันเป็นสาระสำคัญของกฎหมายที่จะตราขึ้น
๔. ประเด็นที่รับฟังความคิดเห็น

(๓) เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการรับฟัง
ความคิดเห็น ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำรายงานสรุปผลการรับฟัง

ความคิดเห็น โดยในรายงานนั้นต้องประกอบด้วย ๑. วิธีการในการรับฟังความคิดเห็น ๒. จำนวนครั้งและระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็นแต่ละครั้ง ๓. พื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายในการรับฟังความคิดเห็น ๔. ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น ๕. ข้อคัดค้านหรือความเห็นของหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็น ๖. คำชี้แจงเหตุผลรายประเด็น ๗. การนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างกฎหมาย

(๔) ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำคำชี้แจงตามหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist)

(๕) วิเคราะห์ผลกระทบผลการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายตามหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist)

๓) จัดทำหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) ๑๐ ประการ ดังนี้

- (๑) วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ
- (๒) ผู้ทำภารกิจ
- (๓) ความจำเป็นในการตรากฎหมาย
- (๔) ความซ้ำซ้อนของกฎหมาย
- (๕) ภาระต่อบุคคลและความคุ้มค่า
- (๖) ความพร้อมของรัฐ
- (๗) หน่วยงานที่รับผิดชอบ
- (๘) วิธีการทำงานและการตรวจสอบ
- (๙) อำนาจในการตราอนุมัติ
- (๑๐) การรับฟังความคิดเห็น

(ข) ขั้นตอนการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

๑) สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรนำเสนอประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน

(๑) กรณีวินิจฉัยเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินส่งให้นายกรัฐมนตรีให้คำรับรองก่อนดำเนินการต่อไป

(๒) กรณีวินิจฉัยไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินให้ดำเนินการต่อไป

๒) เมื่อนายกรัฐมนตรีรับรองร่างพระราชบัญญัติว่าเกี่ยวกับการเงินหรือในกรณีไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรโดยเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดำเนินการจัดทำหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) และรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยให้เป็นไปตามแนวทางการรับฟังความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างกฎหมายและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ดังนี้

(๑) ให้สำนักงานฯ จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย โดยในการรับฟังความคิดเห็นอย่างน้อยต้องรับฟังผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐนั้น ทั้งนี้ ระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็นต้องไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

(๒) ในการรับฟังความคิดเห็นให้สำนักงานฯ ประกาศวิธีการรับฟังความคิดเห็น ระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดในการรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งเปิดเผยข้อมูลประกอบการรับฟัง

ความคิดเห็น ซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วย ๑. สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหา ๒. ความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหานั้น ๓. หลักการอันเป็นสาระสำคัญของกฎหมายที่จะตราขึ้น ๔. ประเด็นที่รับฟังความคิดเห็น

(๓) เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการรับฟังความคิดเห็น ให้สำนักงานฯ จัดทำรายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น โดยในรายงานนั้นต้องประกอบด้วย ๑. วิธีการในการรับฟังความคิดเห็น ๒. จำนวนครั้งและระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็นแต่ละครั้ง ๓. พื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายในการรับฟังความคิดเห็น ๔. ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น ๕. ข้อคัดค้านหรือความเห็นของหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็น ๖. คำชี้แจงเหตุผลรายประเด็น ๗. การนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างกฎหมาย

(๔) ให้สำนักงานฯ จัดทำคำชี้แจงตามหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist)

(๕) ให้สำนักงานฯ วิเคราะห์ผลกระทบผลการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายตามหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist)

๓) เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติให้เป็นไปตามแนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) ตามมติคณะรัฐมนตรี

เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๐ หากเห็นว่าดำเนินการครบถ้วนแล้ว ให้พิจารณาเสนอร่างพระราชบัญญัติตามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาอนุญาตให้บรรจ ุระเบียบวาระการประชุมต่อไป

(ค) ขั้นตอนในชั้นคณะกรรมการวิสามัญ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติรับหลักการร่างพระราช บัญญัติในวาระที่ ๑ แล้ว ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ในวาระที่ ๒ โดยคณะกรรมการ ให้ดำเนินการ ดังนี้

๑) ก่อนการประชุม

เจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติให้เป็นไปตามแนวทางการจัดทำ และการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบ ความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) ตามมติ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๐ ดังนี้

(๑) บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบ ร่างพระราชบัญญัติ

(๒) ร่างพระราชบัญญัติ

(๓) บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่าง พระราชบัญญัติ

(๔) หลักเกณฑ์การตรวจสอบความจำเป็น ในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist)

(๕) แผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรอง และกรอบระยะเวลาในกรณีต้องมีการออกกฎหมายลำดับรอง (ถ้ามี)

๘๖

(๖) รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น
ต่อร่างพระราชบัญญัติของผู้ที่เกี่ยวข้อง

(๗) รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจ
เกิดขึ้นในการออกพระราชบัญญัติ

(๘) หลักฐานการรับฟังความคิดเห็น

๒) ระหว่างการประชุม

หากคณะกรรมการเห็นว่าควรรับฟังความคิดเห็น
ของผู้ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) คณะกรรมการพิจารณากำหนด
ประเด็นสำคัญของร่างกฎหมาย รูปแบบวิธีการรับฟังความคิดเห็น
และผู้ที่เกี่ยวข้องในการรับฟังความคิดเห็น (ผู้มีส่วนได้เสีย ผู้ที่ได้รับ
หรืออาจได้รับผลกระทบจากร่างกฎหมาย) เช่น การจัดประชุม
สัมมนารับฟังความคิดเห็น การสัมภาษณ์ การเชิญให้เข้าร่วมชี้แจง
หรือแสดงความคิดเห็นกับคณะกรรมการ การสำรวจความคิดเห็น
การรับฟังความคิดเห็นผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุ
โทรทัศน์รัฐสภา การรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยี
สารสนเทศของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และการรับฟัง
ความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่
ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมาย (ระบบกลาง) เป็นต้น

ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์
ของมาตรา ๘๗ วรรคสอง คือการให้มีการรับฟังความคิดเห็น
ของผู้เกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้เสีย และผู้ที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบ
จากร่างกฎหมาย ตลอดจนทำให้มีการตรากฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น
ไม่เป็นการสร้างภาระแก่ประชาชนเกินสมควร และสามารถตอบสนอง
ต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ซึ่งทำให้ร่างพระราชบัญญัติ
เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพที่มากยิ่งขึ้น

(๒) เจ้าหน้าที่ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องตามรูปแบบและวิธีการที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิทธิการ

(๓) เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว ให้เจ้าหน้าที่เสนอรายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายต่อคณะกรรมการสิทธิการเพื่อพิจารณาต่อไป

(๔) คณะกรรมการสิทธิการนำรายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย มาประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิการ

๓) หลังการประชุม

เมื่อคณะกรรมการสิทธิการพิจารณาในรายละเอียดของร่างพระราชบัญญัติเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการดังนี้

(๑) เจ้าหน้าที่จัดทำรายงานคณะกรรมการโดยมีหัวข้อผลการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ ในชั้นการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญ สมาชิกผู้แทนราษฎร

(๒) เมื่อเจ้าหน้าที่จัดทำรายงานคณะกรรมการเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้นำเสนอประธานสมาชิกผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาอนุญาตให้บรรจุระเบียบวาระการประชุมต่อไป

อนึ่ง การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่ ๓ เพื่อมีมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ ในกรณีที่สภาลงมติ

ไม่ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติเป็นอันตกไป แต่ในกรณี
ที่สภามีมติให้ความเห็นชอบให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรดำเนินการ
เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภาต่อไป

๓. ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (ก) ขั้นตอนการดำเนินงาน

เมื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเสนอร่างพระราชบัญญัติ
มายังสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทน
ราษฎรโดยเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดำเนินการจัดทำร่างพระราช
บัญญัติให้เป็นไปตามแนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมาย
ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๖
ดังนี้

๑) การเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อประธาน
รัฐสภาต้องมีผู้ริเริ่มซึ่งเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า
๒๐ คน และไม่เป็นบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง
เพื่อดำเนินการจัดให้มีการรวบรวมลายมือชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
โดยแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบเป็นหนังสือประกอบด้วยเอกสาร
ดังต่อไปนี้

(๑) ร่างพระราชบัญญัติพร้อมด้วยบันทึก
ประกอบ ได้แก่

๑. บันทึกหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ
๒. บันทึกเหตุผลในการเสนอร่าง
พระราชบัญญัติ
๓. บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของ
ร่างพระราชบัญญัติ

ทั้งนี้ ร่างพระราชบัญญัติที่ประชาชน
เข้าชื่อเสนอให้รัฐสภาพิจารณาต้องมีเนื้อหาที่มีหลักการเกี่ยวกับ
ที่บัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยหรือ
หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

(๒) รายชื่อของผู้ริเริ่มพร้อมด้วยสำเนาบัตร
ประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุหรือบัตร
หรือหลักฐานอื่นใดของทางราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีรูปถ่าย
และมีหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนสามารถนำมาแสดงตนได้

๒) ในกรณีผู้ริเริ่มประสงค์จะให้สำนักงาน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย
หรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือในการจัดทำ
ร่างกฎหมายแก่ประชาชนยกร่างพระราชบัญญัติให้ก่อนที่
จะแจ้งประธานรัฐสภา ก็ให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายหรือหน่วยงานนั้นดำเนินการ
ให้ตามควรแก่กรณีโดยไม่ชักช้า

๓) ในการดำเนินการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย
ตามพระราชบัญญัตินี้ อาจขอรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากกองทุน
พัฒนาการเมืองภาคพลเมืองตามกฎหมายว่าด้วยสภาพัฒนา
การเมืองได้

๔) ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติมีหลักการ
และเนื้อหาที่มีหลักการไม่เกี่ยวกับหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพ
ของปวงชนชาวไทย หรือหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐตามที่บัญญัติไว้ใน
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้ประธานรัฐสภาแจ้งเป็น
หนังสือให้ผู้ริเริ่มทราบภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องพร้อมทั้ง
ส่งเรื่องคืนให้ผู้ริเริ่ม

๕) ก่อนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะลงลายมือชื่อร่วมเสนอร่างพระราชบัญญัติ ผู้ริเริ่มจะแก้ไขร่างพระราชบัญญัติก็ได้ แต่ต้องแจ้งเป็นหนังสือต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยร่างพระราชบัญญัติและบันทึกประกอบที่แก้ไขใหม่ เมื่อดำเนินการแล้ว ให้ผู้ริเริ่มดำเนินการชักชวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวต่อประธานรัฐสภาได้

๖) ในเอกสารการลงลายมือชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกแผ่นต้องปรากฏข้อความให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งประสงค์จะลงลายมือชื่อทราบว่า เป็นการลงลายมือชื่อเพื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติใด และสามารถตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติได้ทีใด รวมทั้งต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ลงลายมือชื่อดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อตัวและชื่อสกุล

(๒) หมายเลขประจำตัวประชาชน

และผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งลงลายมือชื่อต้องแนบสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุ หรือบัตรหรือหลักฐานอื่นใดของทางราชการหรือหน่วยงานของรัฐ ที่มีรูปถ่ายและมีหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนสามารถนำมาแสดงตนได้

๗) เมื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งร่วมกันเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติได้จำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ คน ให้ผู้ริเริ่มยื่นคำร้องขอต่อประธานรัฐสภาโดยต้องมีเอกสารดังต่อไปนี้ยื่นมาพร้อมกับคำร้องด้วย

(๑) สำเนาร่างพระราชบัญญัติและบันทึกประกอบ

(๒) เอกสารการลงลายมือชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งพร้อมด้วยสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน

(๓) รายชื่อของผู้แทนของผู้ซึ่งเสนอร่างพระราชบัญญัติจำนวนไม่เกิน ๖๐ คน ตามที่ผู้ริเริ่มกำหนด

๘) เมื่อได้รับคำร้องขอแล้วให้ประธานรัฐสภาตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของเอกสารให้แล้วเสร็จภายใน ๔๕ วัน หากปรากฏว่ามีลายมือชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่ถึง ๑๐,๐๐๐ คน หรือมีเอกสารไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้ประธานรัฐสภาแจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ริเริ่มเพื่อดำเนินการให้ถูกต้องต่อไปภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากประธานรัฐสภา หากผู้ริเริ่มมิได้ดำเนินการภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้ประธานรัฐสภาสั่งจำหน่ายเรื่องและคืนเรื่องและเอกสารที่เกี่ยวข้องให้แก่ผู้ริเริ่มต่อไปเมื่อเห็นว่าถูกต้องครบถ้วนแล้วให้ประธานรัฐสภาจัดให้มีการประกาศรายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และจัดเอกสารไว้เพื่อให้ประชาชนได้ตรวจสอบ ณ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และให้มีหนังสือแจ้งไปยังผู้มีรายชื่อนั้นด้วย

ในกรณีที่ผู้ใดมีชื่อเป็นผู้เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติตามประกาศดังกล่าวโดยมิได้ร่วมเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติด้วย ให้ผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อประธานรัฐสภาหรือบุคคลที่ประธานรัฐสภาแต่งตั้งเพื่อให้ขีดฆ่าชื่อตนเองออกจากบัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติภายใน ๓๐ วันนับแต่วันประกาศ

เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้วให้ถือว่ารายชื่อของผู้เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติเป็นรายชื่อที่ถูกต้อง

(ข) ขั้นตอนการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

๑) สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรนำเสนอประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน

(๑) กรณีวินิจฉัยเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินส่งให้นายกรัฐมนตรีให้คำรับรองก่อนดำเนินการต่อไป

(๒) กรณีวินิจฉัยไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินให้ดำเนินการต่อไป

๒) เมื่อนายกรัฐมนตรีรับรองร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน หรือในกรณีไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรโดยเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดำเนินการจัดทำหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) และรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยให้เป็นไปตามแนวทางการรับฟังความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างกฎหมายและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ดังนี้

(๑) ให้นำหน่วยงานของรัฐจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย โดยในการรับฟังความคิดเห็นอย่างน้อยต้องรับฟังผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐนั้น ทั้งนี้ ระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็นต้องไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

(๒) ในการรับฟังความคิดเห็นให้หน่วยงานของรัฐประกาศวิธีการรับฟังความคิดเห็น ระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดในการรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งเปิดเผยข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วย ๑. สภาพปัญหาและ

สาเหตุของปัญหา ๒. ความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหานั้น ๓. หลักการอันเป็นสาระสำคัญของกฎหมายที่จะตราขึ้น ๔. ประเด็นที่รับฟังความคิดเห็น

(๓) เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการรับฟังความคิดเห็น ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำรายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น โดยในรายงานนั้นต้องประกอบด้วย ๑. วิธีการในการรับฟังความคิดเห็น ๒. จำนวนครั้งและระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็นแต่ละครั้ง ๓. พื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายในการรับฟังความคิดเห็น ๔. ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น ๕. ข้อคัดค้านหรือความเห็นของหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็น ๖. คำชี้แจงเหตุผลรายประเด็น ๗. การนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างกฎหมาย

(๔) ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำคำชี้แจงตามหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist)

(๕) วิเคราะห์ผลกระทบผลการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายตามหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist)

๓) เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติให้เป็นไปตามแนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๐ หากเห็นว่าดำเนินการครบถ้วนแล้วให้พิจารณา

เสนอร่างพระราชบัญญัติตามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาอนุญาตให้บรรจกระเบียบวาระการประชุมต่อไป

(ค) ขั้นตอนในชั้นคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติในวาระที่ ๑ แล้ว ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่ ๒ โดยคณะกรรมการฯ ให้ดำเนินการ ดังนี้

๑) ก่อนการประชุม

เจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติให้เป็นไปตามแนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๐ ดังนี้

- (๑) บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติ
- (๒) ร่างพระราชบัญญัติ
- (๓) บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ
- (๔) หลักเกณฑ์การตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist)
- (๕) แผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรองและกรอบระยะเวลาในกรณีต้องมีการออกกฎหมายลำดับรอง (ถ้ามี)

(๖) รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น
ต่อร่างพระราชบัญญัติของผู้ที่เกี่ยวข้อง

(๗) รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจ
เกิดขึ้นในการออกพระราชบัญญัติ

(๘) หลักฐานการรับฟังความคิดเห็น

๒) ระหว่างการประชุม

หากคณะกรรมการเห็นว่าควรรับฟังความคิดเห็น
ของผู้ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) คณะกรรมการพิจารณากำหนด
ประเด็นสำคัญของร่างกฎหมาย รูปแบบ วิธีการรับฟังความคิดเห็น
และผู้ที่เกี่ยวข้องในการรับฟังความคิดเห็น (ผู้มีส่วนได้เสีย
ผู้ที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากร่างกฎหมาย) เช่น การจัด
ประชุมสัมมนารับฟังความคิดเห็น การสัมภาษณ์ การเชิญให้เข้าร่วม
ชี้แจงหรือแสดงความคิดเห็นกับคณะกรรมการ การสำรวจ
ความคิดเห็น การรับฟังความคิดเห็นผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียง
และวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา การรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบ
เทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
และการรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่จัดทำขึ้น
เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมาย (ระบบกลาง)
 เป็นต้น

ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของ
มาตรา ๗๗ วรรคสอง คือการให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง
ผู้มีส่วนได้เสีย และผู้ที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากร่างกฎหมาย
ตลอดจนทำให้มีการตรากฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น ไม่เป็นการสร้าง
ภาระแก่ประชาชนเกินสมควร และสามารถตอบสนองต่อความ

๙๖

ต้องการที่แท้จริงของประชาชน ซึ่งทำให้ร่างพระราชบัญญัติ
เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพที่มากยิ่งขึ้น

(๒) เจ้าหน้าที่ดำเนินการรับฟังความคิดเห็น
ของผู้ที่เกี่ยวข้องตามรูปแบบและวิธีการที่ได้รับความเห็นชอบจาก
คณะกรรมการ

(๓) เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับฟังความคิดเห็น
ของผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว ให้เจ้าหน้าที่เสนอรายงานสรุปผลการรับฟัง
ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจาก
กฎหมายต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาต่อไป

(๔) คณะกรรมการนำรายงานสรุปผล
การรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจ
เกิดขึ้นจากกฎหมาย มาประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ

๓) หลังการประชุม

เมื่อคณะกรรมการพิจารณาในรายละเอียด
ของร่างพระราชบัญญัติเสร็จเรียบร้อยแล้วให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการ
ดังนี้

(๑) เจ้าหน้าที่จัดทำรายงานคณะกรรมการ
โดยมีหัวข้อผลการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
มาตรา ๗๗ ในชั้นการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการ
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ ในชั้น
การพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญ สภาผู้แทนราษฎร

(๒) เมื่อเจ้าหน้าที่จัดทำรายงานคณะกรรมการ
เสร็จเรียบร้อยแล้วให้นำเสนอประธานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณา
อนุญาตให้บรรจุระเบียบวาระการประชุมต่อไป

๑. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
ในวาระที่ ๓ เพื่อมีมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ ในกรณีที่สภาลงมติ
ไม่ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติเป็นอันตกไป แต่ในกรณี
ที่สภามีมติให้ความเห็นชอบให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรดำเนินการ
เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภาต่อไป

การดำเนินงานของคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร

ตามที่ได้มีประกาศสภาผู้แทนราษฎร เรื่อง หลักเกณฑ์และ
วิธีการ การรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจ
เกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งลงนามโดยนายชวน หลีกภัย
ประธานสภาผู้แทนราษฎร และประกาศใช้บังคับมาตั้งแต่วันที่ ๓๑
ตุลาคม ๒๕๖๒ เป็นต้นมา กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการ
สภาผู้แทนราษฎรดำเนินการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นร่าง
พระราชบัญญัตินั้นก่อนบรรจุระเบียบวาระการประชุม ในการนี้
เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติของสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและข้อบังคับการประชุม
สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงอาศัยอำนาจตามประกาศดังกล่าว
ข้อ ๔ แต่งตั้งคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์
ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๒๓ คน ตามคำสั่ง
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ที่ ๒๒๐๓/๒๕๖๒ เรื่อง

แต่งตั้งคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ โดยมอบหมายให้สำนักกรรมการ ๒ อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณารูปแบบและดำเนินการจัดการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พิจารณาและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พิจารณาและจัดทำสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พิจารณากำหนดผู้รับผิดชอบในการรับฟังความคิดเห็น การวิเคราะห์ผลกระทบ การสรุปผลและการเปิดเผยผลการรับฟังและผลการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณารวบรวมร่างพระราชบัญญัติเข้าระเบียบวาระการประชุม และประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการรับฟังความคิดเห็น การบรรจุระเบียบวาระ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติและกิจการที่เกี่ยวข้อง

แต่ต่อมาประธานกรรมการชุดนี้ได้ขอลาออกจากตำแหน่ง จึงได้ดำเนินการยกเลิกคำสั่งดังกล่าว และในเวลาต่อมาจึงได้มีคำสั่งสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ที่ ๒๘๐/๒๕๖๓ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ โดยแต่งตั้ง คณะกรรมการชุดใหม่ จำนวน ๑๙ คน โดยมีนายศิริโรจน์ แพทย์พันธุ์ เป็นประธานกรรมการ และผู้อำนวยการสำนักกรรมวิธีการ ๒ เป็นรองประธานกรรมการ และต่อมานายวิรัชยุทธ เจริญกุล ที่ปรึกษา ด้านระบบงานนิติบัญญัติ ได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการฯ ชุดปัจจุบัน

ในการนี้ สำนักงานฯ ได้มีการดำเนินการเปิดรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้มีสิทธิเลือกตั้งผ่านช่องทางเว็บไซต์ของรัฐสภา โดยประชาชนและผู้สนใจทั่วไปสามารถอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติ รายงานผลการรับฟังและร่วมแสดงความคิดเห็นได้ที่เว็บไซต์ของรัฐสภา : <https://www.parliament.go.th/section77/> โดยสามารถค้นหาร่างพระราชบัญญัติที่ตนเองสนใจได้ที่ช่อง “ค้นหา” มุมขวาบนของหน้าเว็บไซต์ หรือติดต่อสอบถามข้อมูลและข้อสงสัยต่าง ๆ ในเรื่องดังกล่าวได้ทางโทรศัพท์ : โทร. ๐๙๘ ๙๕๙ ๕๒๙๙ รวมทั้งช่องทางเฟซบุ๊ก : รับฟังความเห็นตาม ม.๗๗ สภาผู้แทนราษฎร

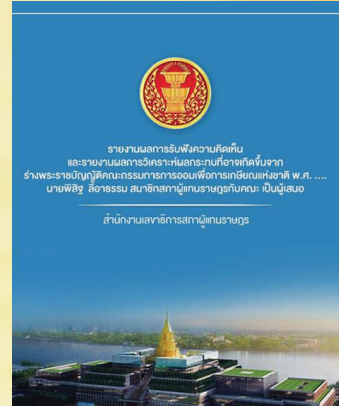

อินสตาแกรม และทวิตเตอร์ : section77@section77p รับฟังความคิดเห็นต่อร่าง พ.ร.บ. มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญ โดยผู้ที่ต้องการแสดงความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎรและผู้มีสิทธิเลือกตั้งทางเว็บไซต์ของรัฐสภา ต้องตอบแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญตามที่กำหนดและระบุไว้ให้ครบถ้วน โดยแบบสอบถามจะแบ่งเป็น ๒ ส่วนคือ ส่วนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และประสบการณ์ในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ท่านมีความเกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัตินี้ในฐานะใด และส่วนที่ ๒ ประเด็นรับฟังความคิดเห็น ตลอดจนข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ถ้ามี) ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นต้องระบุหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก โดยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจะเก็บข้อมูลบัตรประจำตัวประชาชนของผู้นั้นเป็นความลับ และรายละเอียดของการแสดงความคิดเห็นบุคคลอื่นไม่สามารถดูได้

ทั้งนี้ หากพิจารณาผลการดำเนินงานของคณะกรรมการดังกล่าว พบว่า จากการสำรวจข้อมูลสถิติผู้เข้าชมเว็บไซต์ในเรื่องดังกล่าวตั้งแต่วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๒ จนถึงปัจจุบัน (ข้อมูล ณ วันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๓) มีจำนวนผู้เข้าชมทั้งสิ้น ๑,๒๓๒,๖๕๖ คน โดยมีร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎรและผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าสู่กระบวนการเปิดรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญทั้งหมด จำนวน ๕๗ ร่าง ในจำนวนนี้ได้ปิดรับฟังความคิดเห็นแล้ว จำนวน ๓๘ ร่าง และกำลังเปิดรับฟังความคิดเห็น จำนวน ๑๙ ร่าง ทั้งนี้ ร่างพระราช

บัญญัติดังกล่าวทั้งหมดแบ่งเป็นร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕๒ ร่าง โดยมีร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นการเงินและไม่เป็นการเงิน

มีจำนวนเท่ากัน คือ จำนวน ๒๖ ร่าง นอกเหนือไปจากนั้น มีร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๕ ร่าง ในจำนวนนี้มีร่างพระราชบัญญัติที่เป็นการเงิน จำนวน ๓ ร่าง และไม่เป็นการเงิน จำนวน ๒ ร่าง ตามลำดับ โดยมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบได้จัดทำรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติเสร็จสิ้นแล้ว จำนวน ๒๗ ฉบับ และมีร่างพระราชบัญญัติที่นายกรัฐมนตรีไม่รับรอง จำนวน ๒ ร่าง

นอกจากนี้ คณะกรรมการฯ ยังได้ร่วมกับกลุ่มงานพัฒนา และฝึกอบรม สำนักพัฒนาบุคลากร สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จัดทำโครงการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยในวันพฤหัสบดีที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๓ เวลา ๐๙.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุม ๔๐๒ - ๔๐๓ (ฝั่งวุฒิสภา)

ชั้น ๔ อาคารรัฐสภา นายวีรยุทธ เจริญกุล ที่ปรึกษาด้านระบบงาน นิติบัญญัติ ในฐานะประธาน กรรมการรับฟังความคิดเห็นฯ เป็นประธานในพิธีเปิดโครงการ

ดังกล่าว กิจกรรม : การประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการ รับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่าง พระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิ เลือกตั้ง และเวทีเสวนาเพื่อสะท้อนความคิดเห็นของบุคคลในวงงาน รัฐสภาและผู้เกี่ยวข้อง โดยมีนางสาวกัลยรัชต์ ชาวสำอางค์

ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๒ กล่าวรายงาน ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในโครงการมีวัตถุประสงค์ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้บุคคลในวงงาน รัฐสภาได้รับรู้และรับทราบภารกิจ ของคณะกรรมการฯ และผลการ

ดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อให้คณะกรรมการฯ และคณะทำงานฯ ที่เกี่ยวข้องได้นำข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาปรับปรุงกระบวนการ ดำเนินงานของคณะกรรมการฯ ในโอกาสต่อไป โดยกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้ช่วยผู้ดำเนินงาน ผู้บริหาร และที่ปรึกษา คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ ผลกระทบฯ คณะทำงานประเมินผลการปฏิบัติราชการกระบวนการ รับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ วรรคสอง บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนกระบวนการนิติบัญญัติ (เจ้าหน้าที่

จากสำนักการประชุม สำนักกฎหมาย สำนักวิชาการ สำนัก
 กรรมการ ๑, ๒ และ ๓) บุคลากรกลุ่มงานประสานการเมือง
 และรับเรื่องราวร้องทุกข์ สื่อมวลชน ผู้สังเกตการณ์ และเจ้าหน้าที่
 ปฏิบัติงาน จำนวน ๑๐๐ คน

ช่วงแรกของกิจกรรม เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๐.๐๐ นาฬิกา
 มีการรายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็น
 และวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอ
 โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยนายศักดิ์ดา
 ภาวรา เลขาธิการคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์
 ผลกระทบฯ และนายนำพล นัยยุติ ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ
 รับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบฯ เป็นผู้รายงาน

ต่อมาในช่วงท้ายของกิจกรรม เวลา ๑๐.๑๕ – ๑๒.๐๐
 นาฬิกา มีการจัดเวทีเสวนา เรื่อง สะท้อนความคิดเห็นของบุคคล

ในวงงานรัฐสภาและผู้เกี่ยวข้อง โดยนายพิสิฐ ลี้อาธรรม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ นายวิรัช พันธุมะผล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย นายนพคุณ รัฐไพฑูรย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย และนายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล ดำเนินรายการโดยนายศักดา ภารา เลขานุการคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบฯ

ทั้งนี้ คณะทำงานมาตรา ๗๗ ของสำนักวิชาการได้จัดทำเอกสารสรุปประเด็นการเสวนาในครั้งนี้ โดยรวบรวมข้อคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เข้าร่วมการเสวนาที่มีต่อประเด็นต่าง ๆ ไว้ดังนี้

๑. ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบัญญัติตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

นายวิรัช พันธุมะผล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย ได้แสดงความคิดเห็นว่า บทบัญญัติตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีหลักการที่ดี แต่ก็เป็นการเพิ่มขึ้นตอน ทำให้การพิจารณาร่างกฎหมายเป็นไปด้วยความล่าช้า

นายนพคุณ รัฐไพฑูรย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ได้แสดงความคิดเห็นว่า บทบัญญัติตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เป็นแนวคิดใหม่ในการเสนอร่างกฎหมาย ซึ่งพบว่ามีข้อดีมากกว่าข้อเสีย เนื่องจากเดิมไม่มีการซักถามหรือรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องเลย ซึ่งหลักการตามมาตรา ๗๗ ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อร่างกฎหมาย โดยจะต้องมีการสำรวจและรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องแล้วนำความคิดเห็นนั้น

ไปใช้ประกอบการตรากฎหมายในทุกขั้นตอน นอกจากจะมีการวิเคราะห์ผลกระทบของกฎหมายแล้วยังกำหนดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ซึ่งจะสามารถสะท้อนให้เห็นว่ากฎหมายที่มีการบังคับใช้แล้วมีผลสัมฤทธิ์หรือไม่ อย่างไรบ้าง ซึ่งหากพิจารณาแล้ว มาตรา ๗๗ ไม่ได้มีข้อเสีย ขณะเดียวกันมีแต่ประโยชน์ที่แสดงให้เห็นถึงความรอบคอบทั้งก่อนและหลังการตรากฎหมายจากประสบการณ์ที่เคยเสนอร่างกฎหมายให้ประสบความสำเร็จโดยท่านประธานรัฐสภาได้กรุณาให้คำแนะนำว่า จะต้องให้ฝ่ายรัฐบาลเสนอร่างกฎหมายคู่ขนานกับร่างกฎหมายที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอประกอบกัน ซึ่งจะทำให้ร่างกฎหมายมีความครอบคลุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

นายพิสิฐ ลี้อาธรรม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ ได้แสดงความคิดเห็นว่า บทบัญญัติตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เป็นเจตนาดีของผู้ร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีความเห็นว่าเป็นเรื่องที่ดี และได้เสนอร่างกฎหมายเพื่อให้สภาพิจารณา ดังนี้

- ๑) ร่างพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
- ๒) ร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการการออมเพื่อการเกษียณแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
- ๓) ร่างพระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
- ๔) ร่างพระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ซึ่งร่างกฎหมายเหล่านี้ก็ต้องดำเนินการตามบทบัญญัติ ตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล ได้แสดงความคิดเห็นว่า มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ นั้นมีความสำคัญ เพราะตอนที่ร่างกฎหมายนั้นตนเองได้ทำงานร่วมกับภาคประชาชน ในการรวบรวมข้อมูลความต้องการของประชาชน เรียนรู้สิ่งที่เป็น แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และสะท้อนเสียงของประชาชนเหล่านั้น ผ่านการร่างกฎหมาย ในส่วนของข้อเสีย อาจไม่เรียกว่าเป็นข้อเสีย เพียงแค่เป็นจุดที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้น นั่นคือ จะทำอย่างไร ให้กระบวนการการเสนอกฎหมายในแต่ละวาระสามารถดำเนินการ ได้เร็วขึ้น

๒. ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินการ และ ระบบการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นายวิรัช พันธุมะผล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค ภูมิใจไทย ได้แสดงความคิดเห็นว่า รูปแบบการรับฟังความคิดเห็น ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้น มีประโยชน์ อย่างไรก็ตาม ต้องใช้เวลาในการพัฒนา ทั้งนี้ การรับฟัง ความคิดเห็นในการตรากฎหมายไม่ควรจำกัดการดำเนินการผ่านทางเว็บไซต์ช่องทางเดียวเท่านั้น เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และประชาชนอาจไม่ทราบช่องทางในการรับฟังความคิดเห็น ดังนั้น จึงควรมีการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบอื่น เพื่อให้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นักเรียนนักศึกษา และประชาชนทั่วไป

ให้เข้าถึงได้ง่ายขึ้น เช่น การเปิดเผยภาคประชาสัมพันธ์บริเวณอาคาร
รัฐสภา หรือสถานศึกษา เพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลร่างกฎหมาย
และในวันที่มีการถ่ายทอดการประชุม ควรจัดให้มีข้อความ
ประชาสัมพันธ์ผ่านทางสถานีโทรทัศน์ทั่วไป และสถานีโทรทัศน์
รัฐสภา เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและประชาชนได้รับทราบ
ข้อมูล เป็นต้น

นายอนุช เรณูสุภากร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม พรรคเพื่อไทย
ได้แสดงความคิดเห็นว่า รูปแบบการดำเนินการ และระบบ
การรับฟังความคิดเห็นของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ทั้งในรูปแบบของระบบออนไลน์ และการส่งประเด็นการขอรับฟัง
ความคิดเห็นไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง ถือเป็นระบบที่ดีอยู่แล้ว ปัญหา
ไม่ได้อยู่ที่ระบบหรือวิธีการดำเนินการรับฟังความคิดเห็น แต่ปัญหา
คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติต่าง ๆ สามารถเข้าใจ
หลักการ เจตนารมณ์ และสาระสำคัญของกฎหมายหรือไม่ หากผู้ที่จะ
แสดงความคิดเห็นขาดความเข้าใจที่ถูกต้อง ย่อมจะนำมาซึ่งการแสดง
ความคิดเห็นที่ผิด ดังนั้น จะต้องมีการสร้างการรับรู้เจตนารมณ์
ของกฎหมายให้กับประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องให้รับทราบและเข้าใจ
ในประเด็นคำถามต่าง ๆ อย่างแท้จริง ทำให้ประชาชนเข้าใจง่าย
และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ถ้าเป็นคำถามในลักษณะ
ที่เป็นทางการหรือภาษาทางกฎหมาย ประชาชนอาจไม่เข้าใจ หรือ
ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นได้ดีเท่าที่ควร นอกจากนี้ เมื่อมีการรับฟัง
ความคิดเห็นร่างกฎหมายจากผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว ควรส่งรายงาน
ให้ผู้เสนอกฎหมายได้ทราบด้วยว่า ประชาชนนั้นไม่เห็นด้วยกับร่าง
กฎหมายที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอประเด็นใดบ้าง เพราะเหตุใด
เพื่อผู้เสนอร่างกฎหมายจะได้นำไปปรับปรุงในขั้นตอนต่อไป

นายพิสิฐ ลิ้อาธรรม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค ประชาธิปัตย์ ได้แสดงความคิดเห็นว่า วิธีการนำเสนอโดยการนำขึ้น เว็บไซต์ของหน่วยงานนั้น ประชาชนอาจไม่ทราบ เนื่องจากไม่มีการสื่อสารกันเพื่อให้เข้ามาดูหรือแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้ การส่ง หนังสือถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บางประเด็นอาจไม่ชัดเจน ทำให้ หน่วยงานเสนอความเห็นกลับมาไม่ตรงประเด็นเท่าที่ควร ไม่ตอบใจภัย ของผู้เสนอกฎหมาย จึงเสนอว่า ควรจะมีการจัดเวทีเสวนา เชิญผู้เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็น ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีของห้องประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ห้องประชุมสุริยัน) และห้องประชุมสมาชิกวุฒิสภา (ห้องประชุมจันทร์ทรา) มีการใช้งาน สัปดาห์ละ ๒ วัน ซึ่งวันที่ไม่ได้ใช้งานมีมากกว่า จึงน่าจะใช้ ประโยชน์จากห้องประชุมดังกล่าว เปิดให้ประชาชนเข้ามารับฟัง ให้ผู้ร่างกฎหมายเข้ามาเสนอหลักการและเหตุผลและเปิดรับฟัง ความคิดเห็นจากประชาชนสักหนึ่งรอบก่อน ซึ่งการเปิดโอกาส ให้ประชาชนเข้ามารับฟังจะเป็นการดึงดูดให้ประชาชนสนใจยิ่งขึ้น เพราะต้องยอมรับว่าการนำเสนอโดยการนำขึ้นเว็บไซต์ของหน่วยงาน ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ผลที่ได้รับยังไม่เป็นไปตามที่คาดคิด เช่น กฎหมายบางฉบับประชาชนไม่ได้เข้ามารับฟังหรือมีส่วนร่วมเท่าที่ควร นอกจากนั้น กรณีของการตั้งคำถามเพื่อรับฟังความคิดเห็น จากประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง เห็นว่าบางคำถามอาจไม่มีความสมบูรณ์ ทำให้คำตอบหรือความคิดเห็นที่ได้รับไม่ถูกต้องตรงกับ สิ่งที่ต้องการจะสอบถาม ด้วยเหตุนี้ การจัดเวทีเสวนาจะทำให้ได้รับ คำตอบที่สมบูรณ์และถูกต้อง

นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล ได้แสดงความคิดเห็นว่า สื่อออนไลน์เป็นสื่อที่ดีที่สุด ประชาชนสามารถเข้าถึงและทำความเข้าใจได้โดยง่าย ในทางกลับกัน พบว่ายังมีประชาชนที่ไม่มีสมาร์ตโฟนใช้มากถึงร้อยละ ๕๖ จึงทำให้ไม่สามารถเข้าถึงสื่อดังกล่าวได้ ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎรจึงควรเพิ่มวิธีการในการรับฟังความคิดเห็น ของประชาชนเป็น ๓ วิธี ได้แก่

- ๑) ออนไลน์ (Online)
- ๒) ลงพื้นที่ (Above the line)
- ๓) ใช้สื่อมวลชน (Below the line) เพื่อประชาสัมพันธ์

ผ่านสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ เช่น ช่อง ๓ ช่อง ๕ ช่อง ๗ ช่อง ๙ และอื่น ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจถึงวิธีการรับฟังความเห็นเกี่ยวกับ ร่างกฎหมาย

๓. ความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวลือเรื่อง ความไม่เป็นกลาง ในกระบวนการรับฟังความคิดเห็น

นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล ได้แสดงความคิดเห็นว่า มีข่าวลือว่ารัฐบาลจะเลือกร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. และจะมีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่..) พ.ศ. ร่วมกัน ซึ่งจะพิจารณาร่วมกันได้อย่างไรในเมื่อคำว่า คู่ชีวิต (Civil Partnership) กับคู่สมรส (Marriage) นั้นแตกต่างกัน และยังมีข่าวลืออีกว่า ฝ่ายรัฐบาลจะยินยอมให้ฝ่ายค้านสร้างผลงานได้อย่างไร ดังนั้น จึงขอฝากไปถึงคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบ ให้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบ อย่างตรงไปตรงมา

๔. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

นายวิรัช พันธุมะผล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย
ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

๑) การเสนอร่างกฎหมายในปัจจุบันประสบปัญหาความล่าช้าอยู่แล้ว อันเนื่องมาจากขั้นตอนตามมาตรา ๗๗ หากร่างกฎหมายที่เสนอเป็นร่างที่เกี่ยวข้องด้วยการเงิน ซึ่งจะต้องมีคำรับรองจากนายกรัฐมนตรี ทำให้การเสนอกฎหมายใช้เวลาในการดำเนินการเป็นเวลานานขึ้น ดังนั้น ควรกำหนดระยะเวลาในการให้คำรับรอง หากไม่รับรองภายในระยะเวลาที่กำหนด ถือว่านายกรัฐมนตรีให้คำรับรองแล้ว หรือกำหนดจำนวนเงินขั้นต่ำที่ไม่ต้องให้คำรับรอง เพราะร่างกฎหมายบางฉบับใช้เงินงบประมาณไม่มากนัก

๒) การเสนอกฎหมายจะเสนอได้โดย ๓ ช่องทาง ได้แก่ คณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และประชาชน โดยร่างกฎหมายที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอนั้นกำหนดให้ต้องมีผู้รับรอง จำนวน ๒๐ คน กรณีนี้จะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นอยู่หรือไม่ เพราะหากเทียบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑ คน ต่อประชาชน จำนวน ๗ หมื่นคนแล้ว ซึ่งร่างกฎหมาย ๑ ฉบับ มีผู้รับรอง ๒๐ คน จะเท่ากับประชาชน ๑๔๐,๐๐๐ คน ดังนั้น การลงชื่อของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถือได้ว่าเป็นการรับฟังความคิดเห็นในระดับหนึ่งแล้ว

๓) ปัจจุบันการประชุมสภาผู้แทนราษฎร มี ๒ วัน คือ วันพุธและวันพฤหัสบดี ซึ่งในการประชุมแต่ละครั้งจะมีเรื่องที่ต้องพิจารณาเป็นจำนวนมาก ทั้งกระทู้ รายงาน ญัตติ ทำให้การพิจารณาร่างกฎหมายที่เสนอตามมาตรา ๗๗ เกิดความล่าช้า ดังนั้น ควรเพิ่มวันประชุมเป็นสามวันโดยแยกร่างกฎหมายมาพิจารณาต่างหาก

นายณพคุณ รัฐไผท สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

๑) โดยปกติการเสนอร่างกฎหมายจะมีการกลั่นกรองจากพรรคการเมืองมาแล้วระดับหนึ่ง ซึ่งถือเป็นระบบการพิจารณากลั่นกรองร่างกฎหมายของแต่ละพรรคการเมือง และจะต้องมีการดำเนินการตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ อีกครั้ง นับได้ว่ากระบวนการก่อนการตรากฎหมายมีขั้นตอนการพิจารณาตรวจสอบร่างกฎหมายอย่างเป็นระบบมากขึ้น

๒) การเสนอร่างกฎหมายเป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากเนื่องจากมีขั้นตอน องค์กรประกอบ และกระบวนการร่างกฎหมายที่ซับซ้อน รวมทั้งเนื้อหาของร่างกฎหมายต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียและผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจเป็นข้อกังวลของผู้เสนอร่างกฎหมายในประเด็นต่าง ๆ อาทิ ร่างกฎหมายนั้นจะเป็นการทำร้ายผู้เสนอหรือไม่ ร่างกฎหมายนั้นจะถูกคัดค้านหรือไม่ และร่างกฎหมายนั้นจะได้รับการพิจารณาจากสภาให้เป็นกฎหมายหรือไม่ ทั้งนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ทั้งในส่วนของสำนักงานภาษาทางกฎหมาย เนื้อหาสาระ และขั้นตอนการร่างกฎหมาย ซึ่งถือว่าเป็นเทคนิคเฉพาะด้าน

นายพิสิฐ ลิ้อธรรม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

- การยกร่างกฎหมายโดยส่วนใหญ่มักดำเนินการโดยผู้รู้ผู้มีความเชี่ยวชาญ หลายเรื่องเป็นเรื่องของภาษาทางกฎหมายหรือภาษาทางเทคนิค ยกตัวอย่างเช่น คำว่า “บริการ” ของสรรพากร

หมายรวมถึง “สินค้า” ด้วย ซึ่งประชาชนอาจไม่ทราบ ด้วยเหตุนี้
เวลาร่างกฎหมาย จึงต้องร่างเพื่อให้ประชาชนอ่านแล้วสามารถ
เข้าใจได้ ไม่ใช่ร่างเพื่อให้ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญอ่าน

**นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
พรรคก้าวไกล** ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

- การสมรสเท่าเทียมนั้นเป็นการให้ความเคารพกับ
ทุกเพศ หากได้พิจารณาในรายละเอียดของร่างพระราชบัญญัติ
จะทราบได้ว่าเป็นเรื่องของทุกคนทุกเพศ และความเป็นบิดามารดา
ก็ยังคงอยู่ การผ่านร่างกฎหมายนี้จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบใด ๆ เลย
กับรัฐ และยังมีส่วนช่วยในการสร้างการลงทุนจากคู่สมรสให้มากขึ้น
กว่าเดิม

ประเด็นคำถามจากผู้เข้าร่วมการสัมมนา

**นายนิพนธ์ ผดุงศรีไพโรจน์ ผู้เชี่ยวชาญประจำตัว
นายวุฒินันท์ บุญชู สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล**
ตั้งคำถามว่า การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามมาตรา ๗๗ นั้น
มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับจำนวนประชาชนที่เข้าร่วมแสดง
ความคิดเห็นหรือไม่ว่าจำนวนเท่าใด จึงจะถือเป็นการรับฟัง
ความคิดเห็นที่เพียงพอ และใช้สำเนาเอกสารใดบ้างในการเข้าร่วมแสดง
ความคิดเห็น ซึ่งวิทยากรผู้ดำเนินรายการ ชี้แจงว่า หัวใจของมาตรา ๗๗
คือการเน้นย้ำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
ต่อร่างกฎหมาย จึงมิได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์ที่อาจจะเป็น
อุปสรรคต่อการรับฟังความคิดเห็น อาทิ การกำหนดจำนวนประชาชน
ที่ต้องเข้ามาแสดงความคิดเห็น

ต่อมาในวันเสาร์ที่ ๑๒ ถึงวันอาทิตย์ที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓ คณะกรรมการฯ และกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องได้เข้าร่วม การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง กระบวนการจัดทำรายงาน ผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ ที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติ ซึ่งจัดขึ้น ณ โรงแรมวังยาว ริเวอร์ไซด์ รีสอร์ท ตำบลสลากา จังหวัดนครนายก

บทสรุป

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เป็นหน่วยงานของรัฐ ที่มีหน้าที่ในฐานะฝ่ายสนับสนุนภารกิจของฝ่ายนิติบัญญัติและ สนับสนุนการดำเนินการเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติ โดยเฉพาะ หน้าที่ในการดำเนินการจัดรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่อยู่ใน ความรับผิดชอบของคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งในส่วนของสำนักงาน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น การดำเนินการดังกล่าว ภายใต้อาตรการทางกฎหมายและมาตรการอื่นๆ ที่เอื้ออำนวย ต่อการปฏิบัติภารกิจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรง ไม่ว่าจะเป็น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ พระราชบัญญัติ หลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกาศสภาผู้แทนราษฎร เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการ การรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจาก

ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒ การดำเนินการเพื่อรองรับและขับเคลื่อน การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ และแนวทางการดำเนินการเพื่อรองรับและขับเคลื่อนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๓ ฯลฯ จึงน่าจะส่งผลให้การดำเนินการในภาพรวมตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้อย่างแท้จริง

แต่เนื่องจากปัจจุบันยังมีกฎหมายบางฉบับที่ล้าสมัย หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถบังคับใช้ได้ รวมทั้งมีกฎหมายจำนวนมากที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือประกอบอาชีพของประชาชน ดังนั้น เจตนารมณ์มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จึงบัญญัติขึ้นมาเพื่อให้เกิดการปฏิรูปกฎหมายที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบันและพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสากล และมีความประสงค์ไม่ให้รัฐออกกฎหมายมากเกินไป ให้รัฐยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว โดยการออกกฎหมายควรคำนึงถึงภาระของประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายได้โดยสะดวกและเข้าใจได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้องโดยมีกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการตามเจตนารมณ์ คือ หลักการก่อนตรากฎหมาย หลักการยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมาย และหลักการเมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้แล้ว เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการต่อไป

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ในกรณี ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ก่อนการพิจารณา ในสภาผู้แทนราษฎร วาระที่ ๑ ชั้นรับหลักการร่างพระราชบัญญัติ ส่วนราชการเจ้าของเรื่องต้องดำเนินการตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ นั่นคือ ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ตลอดจน การดำเนินการตามหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตรา พระราชบัญญัติ (Checklist) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๐ และเมื่อเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร การพิจารณาในวาระที่ ๑ ชั้นรับหลักการร่างพระราชบัญญัติ ถ้าในกรณีสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าต้องมีการรับฟังความคิดเห็น ของผู้ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม ส่วนราชการเจ้าของเรื่องต้องดำเนินการ ตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง และหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบ ความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) อีกครั้ง แต่ถ้าสภาผู้แทนราษฎรมีมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติ ในวาระที่ ๑ แล้ว ให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่ ๒ โดยคณะกรรมการธิการ ถ้าในกรณีคณะกรรมการเห็นว่าควรรับฟัง ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เจ้าหน้าที่สำนักงาน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรต้องดำเนินการตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง และหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราช บัญญัติ (Checklist)

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอ โดยคณะรัฐมนตรี บทบาทการดำเนินงานตามมาตรา ๗๗ ของส่วนราชการเจ้าของเรื่องกับเจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทน

ราษฎรไม่มีความแตกต่างและซ้ำซ้อน แต่มีสิ่งที่จะต้องดำเนินการเหมือนกัน คือต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกขั้นตอนของกระบวนการตราพระราชบัญญัติ โดยจะต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในชั้นกระบวนการร่างของส่วนราชการเจ้าของเรื่อง โดยในกระบวนการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีและสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาต้องนำผลการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องมาพิจารณา ในกรณีคณะรัฐมนตรีหรือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม ส่วนราชการเจ้าของเรื่องต้องนำไปรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องอีกครั้ง และนำมาเสนอตามกระบวนการของฝ่ายบริหารต่อไป และในการพิจารณาในชั้นสภาผู้แทนราษฎร ต้องมีการรับฟังความคิดเห็นทุกขั้นตอนเช่นกัน คือการพิจารณาในวาระที่ ๑ ชั้นรับหลักการร่างพระราชบัญญัติ ต้องนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณา ถ้าในกรณีสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม ส่วนราชการเจ้าของเรื่องต้องนำไปรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องอีกครั้ง โดยในส่วนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่ ๒ โดยคณะกรรมการสิทธิการ ถ้าในกรณีคณะกรรมการเห็นว่าควรรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรต้องนำไปรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องอีกครั้ง

สำหรับในกรณีร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การดำเนินการตามมาตรา ๗๗ จะต้องเป็นบทบาทของเจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรทั้งก่อนการพิจารณาในสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่ ๑

ขั้นรับหลักการร่างพระราชบัญญัติและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
ในวาระที่ ๒ โดยคณะกรรมการมาธิการ คือต้องรับฟังความคิดเห็น
ของผู้ที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย
ตลอดจนการดำเนินการตามหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็น
ในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) ตามมติคณะรัฐมนตรี
เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๐ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าร่างพระราชบัญญัติ
ที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง บทบาท
การดำเนินงานตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญ จะเป็นบทบาท
ของเจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องกับ
ส่วนราชการ จึงเห็นได้ว่าไม่มีความแตกต่างและซ้ำซ้อนกับ
ส่วนราชการ แต่จะมีการเกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรีเท่านั้น คือกรณี
ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวข้องด้วยการเงินต้องให้นายกรัฐมนตรีรับรอง
เนื่องจากฝ่ายบริหารเป็นผู้มีหน้าที่ในการหารายได้ให้แก่ประเทศ
และบริหารจัดการงบประมาณของประเทศ และเพื่อให้ฝ่ายบริหาร
ได้ตรวจสอบถึงความจำเป็น ความเหมาะสมและความพร้อม
ด้านงบประมาณก่อนที่จะมีการเสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวข้องด้วย
การเงินต่อรัฐสภา โดยฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบ
และประกาศใช้เป็นกฎหมาย นอกจากนี้ เมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้
และจะกระทบต่องบประมาณของแผ่นดินหรือสร้างภาระผูกพัน
ต่องบประมาณของแผ่นดิน ฝ่ายบริหารจึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบ
ในการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมาย
กำหนด

อย่างไรก็ตาม ต้องยอมรับความจริงว่าปัจจุบันนี้ประชาชน
ส่วนใหญ่ของประเทศยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการเข้ามา
มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติ

๑๑๘

ที่เปิดรับการแสดงความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง อีกทั้งไม่สนใจ
การเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน
ของหน่วยงานเจ้าของเรื่องเท่าใดนัก จึงเป็นหน้าที่ของเราทุกคน
ในสังคมที่จะต้องปรับเปลี่ยนความคิดและหันมาใส่ใจเรื่องดังกล่าว
อย่างจริงจังกันเสียที มิเช่นนั้นแล้วมาตรการต่าง ๆ ที่ถูกตราขึ้น
เพื่อรองรับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ วรรคสอง ก็จะเป็น
เพียงความฝันที่ไม่มีวันจะเป็นจริงได้เลย

บรรณานุกรม

- “การดำเนินการเพื่อรองรับและขับเคลื่อนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒.” *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๑๓๒ ก (๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒) : ๑-๒๕.
- กุลชญา ชุ่มคำ. (๒๕๖๑). “บอกกล่าว...ข่าวกฎหมาย : การดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐.” *วารสารอาหารและยา*, (ฉบับเดือน พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๑) : ๘๑-๘๔.
- “ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒.” *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๒๑๖ ง (๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๒) : ๔๖-๕๑.
- คณะทำงานมาตรา ๗๗ ของสำนักวิชาการ, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๖๓). *สรุปประเด็นการเสวนาโครงการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร กิจกรรม : การประชาสัมพันธุ์ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งและเวทีเสวนาเพื่อสะท้อนความคิดเห็นของบุคคลในวงงานรัฐสภาและผู้เกี่ยวข้อง วันพฤหัสบดีที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๓ ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ (ส.ว.) หมายเลข ๔๐๒-๔๐๓ ชั้น ๔ อาคารรัฐสภาเกียกกาย. (เอกสาร)*

๑๒๐

คำสั่งสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ที่ ๒๒๐๓/๒๕๖๒
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและ
วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติ
ที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
(๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒)

คำสั่งสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ที่ ๒๔๐/๒๕๖๓
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและ
วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติ
ที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
(๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓)

“ประกาศสภาผู้แทนราษฎร เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการ การรับฟัง
ความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น
จากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒.” *ราชกิจจานุเบกษา*.
เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๒๗๗ ง (๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๒) :
๑๗-๑๘.

พระมหาปรกณี กิตติธโร. (ม.ป.ป.). *วัดสุวรรณาราม ราชวรวิหาร*.
กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
“พระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘.”
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๒ ตอนที่ ๘๖ ก (๘ กันยายน
๒๕๕๘) : ๙๒-๙๖.

“พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมิน
ผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒.” *ราชกิจจานุเบกษา*.
เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๗๒ ก (๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒) : ๓-๑๗.

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐.”

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก (๖ เมษายน ๒๕๖๐) : ๒๐, ๗๘.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๖๒). *ความมุ่งหมาย และคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐*. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมการศาสนา. (๒๕๕๑). “ประวัติความเป็นมา การทอดกฐิน.”

สืบค้นเมื่อ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓ จาก http://www.dra.go.th/dra_katin/main.php?filename=history_katin

กรรณิการ์ ผลพัฒน์. (๒๕๖๒). *แนวทางการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง ตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐*. สืบค้นเมื่อ ๓ กันยายน ๒๕๖๓ จาก <http://www.kpi-lib.com/elib/cgi-bin/opacexe.exe>

กระทรวงยุติธรรม. (๒๕๖๐). “แนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติ มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.” สืบค้นเมื่อ ๙ กันยายน ๒๕๖๓ จาก <http://www.oja.go.th/TH/const77/>

๑๒๒

“กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการตามมาตรา ๗๗

ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐.”

สืบค้นเมื่อ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓ จาก http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561/PDF/8428p/5.3%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%203.pdf

www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561/PDF/8428p/5.3%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%203.pdf

๘๔๒๘๗/๕.๓%๕๐%B๘%9A%๕๐%B๘%97%๕๐%B๘%97%๕๐%B๘%B๕%๕๐%B9%88%203.pdf

๕๐%B๘%B๕%๕๐%B9%88%203.pdf

คณะอนุกรรมการจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย ในคณะกรรมการบริหารจัดการความรู้
ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๖๐).

การจัดการความรู้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ เรื่อง องค์ความรู้

เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และองค์ความรู้

เกี่ยวกับการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับสมบูรณ์ไทย. สืบค้นเมื่อ

๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓ จาก http://intranet.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/km/ewt_dl_link.php?id=505

http://intranet.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/km/ewt_dl_link.php?id=505

“จิตรกรรมฝาผนัง “วัดสุพรรณาราม” เพชรน้ำงามจิตรกรรมไทย

สมัยรัตนโกสินทร์.” (๒๕๕๖). สืบค้นเมื่อ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓

จาก <http://www.madchima.org/forum/index.php?topic=11577.0>

จิระนันท์ ภูตรี และอภิญา เลื่อนฉวี. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับ

การกำหนดกระบวนการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น

ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตรากฎหมายของรัฐ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

(มาตรา ๗๗ วรรคสอง). สืบค้นเมื่อ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓

จาก <https://grad.dpu.ac.th/content/files/ปีที่7ฉบับที่2>

แดนชัย ไชยวิเศษ. (๒๕๖๐). “แนวทางการจัดทำและการเสนอร่าง
กฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐.” *บทความ
วิชาการ Hot Issue*. (กรกฎาคม ๒๕๖๐). สืบค้นเมื่อ ๒๗
สิงหาคม ๒๕๖๓ จาก [https://dl.parliament.go.th/
backoffice/viewer2300/web/viewer.php](https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php)

ไทยโพสต์. (๒๕๖๓). “การดำเนินการเพื่อรองรับและขับเคลื่อน
การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่าง
กฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒.”
สืบค้นเมื่อ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓ จาก [https://www.thaipost.
net/main/detail/75197](https://www.thaipost.net/main/detail/75197)

พงษ์พันธุ์ จุลอดุง. (๒๕๖๒). *แนวทางการดำเนินการตามมาตรา ๗๗
วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๐ ในชั้นคณะกรรมการวิสามัญ
พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ*. สืบค้นเมื่อ ๓ กันยายน
๒๕๖๓ จาก <http://www.kpi-lib.com/elib/cgi-bin/opacexe.exe>

พระมหาชอภ จันทวิโส. “ประวัติวัดสุวรรณาราม.” สืบค้นเมื่อ
๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓ จาก [https://sites.google.com/site/
watsuwanarm/prawati-wad-suwrrm-ra-ram-rachwrihar](https://sites.google.com/site/watsuwanarm/prawati-wad-suwrrm-ra-ram-rachwrihar)

_____ . “ประวัติวัดสุวรรณาราม.” สืบค้นเมื่อ ๑๐
กันยายน ๒๕๕๗ จาก [https://sites.google.com/site/
watsuwanarm/kickrrm-1](https://sites.google.com/site/watsuwanarm/kickrrm-1)

๑๒๔

“รักษ่วัดรักษไทย : จิตรกรรมฝาผนังวัดสุวรรณาราม เพชรน้ำงาม
จิตรกรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์.” (๒๕๕๖). สืบค้นเมื่อ
๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓ จาก [https://mgronline.com/dhamma
/detail/9560000079845](https://mgronline.com/dhamma/detail/9560000079845)

“วัดสุวรรณารามราชวรวิหาร.” สืบค้นเมื่อ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓
จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/วัดสุวรรณารามราชวรวิหาร>
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (๒๕๖๐). *คู่มือเบื้องต้นเกี่ยวกับการ
การดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย*. สืบค้นเมื่อ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๓
จาก [http://www.industry.go.th/km/index.php/2016-04-
24-15-26-52/2016-04-24-15-27-31/77/208-77/file](http://www.industry.go.th/km/index.php/2016-04-24-15-26-52/2016-04-24-15-27-31/77/208-77/file)

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. “การรับฟังความคิดเห็น
ต่อร่าง พ.ร.บ. ตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญ.” สืบค้นเมื่อ
๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓ จาก [https://www.parliament.go.th/
section77/survey_about.php](https://www.parliament.go.th/section77/survey_about.php)

อานันท์ เกียรติสารพิภพ. “การดำเนินการตามมาตรา ๗๗
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐.”
สืบค้นเมื่อ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓ จาก [https://library.parliament.
go.th/sites/default/files/assets/files/works/academic%20
office/radio%20scripts/pdf/2561-04/NALT-radioscript-rr2561-
apr5.pdf](https://library.parliament.go.th/sites/default/files/assets/files/works/academic%20office/radio%20scripts/pdf/2561-04/NALT-radioscript-rr2561-apr5.pdf)

บันทึกความดี

A series of 25 horizontal dotted lines for writing.

ภาพพระเนมิราช ฝีมือครูทออยู่ จิตรกรเอกสมัยรัชกาลที่ ๓

สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
www.parliament.go.th